

ΒΩΜΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΟΣ Α'. — ΑΡΙΘΜΟΣ 10

Ἀθήνα, Μάρτης 15 — 1919

Τὸ φύλλο λεπτὰ 40. Στὸ ἐξωτερικὸ μισὸ φράγκο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

- Δ. ΚΟΥΚΟΥΛΑ : Κρυφὰ τῆς νύχτας.
 Κ. ΦΑΛΤΑΓΓΙΤΣ : Τὰ ἑλληνικὰ τοῦ Μάντζαρη.
 Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ : Κάτω ἀπ' τὸ σπῆτι — Τὸ διπλανὸ τραπέζι (ποιήματα).
 Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΙΟΥ : Ἄνοιξη, Πόθος (ποιήματα).
 Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑ : Μικρὰ Εἰδύλλια.
 ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ : Ἀπὸ τὰ «Σοννέτα τῆς πεθαμένης νύχτης».
 ΝΙΚΟΥ Χ. ΜΠΟΥΦΙΔΗ : Ῥωμαντικὸ (ποίημα).
 ΣΤ. ΔΑΦΝΗ : Τὸ χιοῦμορ τοῦ Παπαδιαμάντη (τέλος).
 ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ : Γιὰ τὸν ἐντεκασύλλαβο (τέλος).
 J. MORÉAS : Ἀλκίνοος καὶ Ροδόπη (μετ. Τ. Ἄγρα).
 ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ : Ὁ Καβάφης. Οἱ Ἀπουάνοι καὶ ὁ Καβάφης. — Μαζὶ μὲ τὴν ἀρρώστεια. — Μιὰ ποιητικὴ συλλογὴ.

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΡΥΦΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Τὸ πάρομο εἶνε γαλήνιο. Τὸ φεγγάρι
 στὸ ἀχνὸ τὸ φῶς του λούζει το. Λυγᾶνε,
 λικνίζοντας τὴ θλίψη τους μὲ χάρη
 ἐξωτική, τὰ δέντρα. Ἄργα γλυστράνε
 κι' ἀθόρυβα δυὸ σκιᾶς μὲς στὴ γαλήνη.
 Νειοθεύεται κι' ὁ χάλκινος ὁ Πάνας
 στὴ μαρμαρένια ἀσάλευτος τὴν κρήνη.
 Καὶ δυὸ φωνές, ἀντίλαλοι καμπάνας
 ἀπόμακροι, σβημένοι ξεψυχᾶνε
 μὲς στὴ σιγή, δειλὰ σὰν καρδιοχτύπια...
 — «Τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου κυλᾶνε...
 Πόσες φορὲς τὴ θλίψη σου τὴν ἦπια
 στὰ μάτια σὰν ἀπόψε, ἀγαπημένη,
 τ' ἀχνόφεγγα, τὰ μελαγχολικά σου !
 Μὰ τάχατε ποιὸς πόνος σὲ βαραίνει
 ἀκόμα καὶ σὰ βρῖσκουμαι κοντὰ σου ;
 Στὴν ἄνοιξη τοῦ ὀλόγγελου ἔρωτά μας
 τὸ δάκρυ, χυνοπῶρου πρωτοβρόχι...
 Τὰ μαγικά φροβᾶσαι ὄνειράτά μας
 στὸ φῶς μὴ διαλυθοῦνε ;» — «Ἀγάπη μου, ὄχι !
 «Τότε τί κλαῖς ! Κάτω ἀπὸ τέτοια αἰθέρια,
 πὸν προβοδιὰ πασίχαρη τοῦ γάμου
 τ' οὐράνιου, σελαγίζουνε τ' ἀστέρια,
 ἡ ἀγάπη ξεχειλίζει ἀπ' τὴν καρδιά μου.
 Τὰ πάντα στὸ μετῆσι μᾶς καλοῦνε
 τοῦ πόθου, πὸν ἀγρυπνάει μέσα στὰ στήθεια.
 Τέτοιες στιγμὲς τὰ νύατα μας ποθοῦνε
 γιὰ νὰ χαροῦνε.» — «Ἀγάπη μου, εἶνε ἀλήθεια.»
 ...Καὶ σμίξανε στὸ διάφανο σκοτάδι
 σφιχτὰ δυὸ σκιᾶς, πὸν ἦτανε πιά σὰ μία,
 πὸν ἀνάλαφρο συνέπαιρνε ἓνα χᾶδι
 κάτω ἀπ' τὰ δέντρα, ἀνάλαφρη ὀπτασία.
 Κι' ὁ χάλκινος ὁ Πάνας τὰ σκληρὰ του
 χιμογελώνοντας σάλευε τὰ χεῖλια,
 σὰ νᾶβλεπε στ' ἀτάραχα ὄνειρά του
 ἀγάπες τοῦ δρυμοῦ κι' ἀρχαῖα εἰδύλλια !

ΔΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΗ

Στὸν Ἄδ. Παπαδήμα

Κοντὰ καὶ ξέμακρα ἢ θάλασσα μούγκριζε ἀναμαλλιασμένη, ἔσπαζε τὶς ἀλυσίδες τῆς μὲ τριγμούς, καὶ τὸ τέλος τῆς ἦτανε ἓνα μυρολόι γιὰ κείνους ποῦ εἶχε πνίξει.

Τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Ναυκρατούσα» ἀρμένιζε παραλοισμένο, ἀστενικὸ, στὴ δυστυχία κείνη καὶ τὸ κακὸ.

Ὁξω ἀπὸ τὸν κόρφο τοῦ Μούδρου τὸ πέλαγος ἀπλωνότανε πρὸ ἀπειρο καὶ πρὸ ἀγριεμένο ἀκόμα. Τὸ ἀντιτορπιλικὸ γύρισε τὸν κάβο τῆς Λήμνου καὶ τράβηξε ἀνοιχτά. Ὁ καιρὸς τοῦτρωγε ὄλη τὴ δεξιὰ του μάσκα, καὶ τὰ κύματα ἀνεμογυρίζανε σὰ σέσουλα τὸ ἀνάλαφρο σκαφίδι του.

Μιὰ ἀτέλιωτη κορδέλα ματιῶν καὶ ψυχῆς ξετυλιγότανε. Μιὰ ἀπόλαψη αἰσθαντικὰ καὶ ἠθονικὴ γιὰ κείνους ποῦ δὲν ζαλιζότανε μέσα στὸ στενόμακρο πολεμικὸ καρδί.

Ἡ πλήρη τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ βυθιζότανε στὸ ἀνοιχτὸ χάος, γιὰ νὰ τιναχτεῖ ὕστερα ὡς τὸ ποδόσταμο, καὶ ἡ πρῆμη φαίνότανε καθάλα στὸ μεγάλο κύμα, μὲ τοὺς δυὸ τῆς ἔλικες ποῦ σκίζανε σφυρίζοντας πότε τὸν ἀέρα καὶ πότε τὴ θάλασσα.

Οἱ κορφὲς τῶν κυμάτων σπάζανε σὰ χιόνι ποῦ τὸ προσφέρουνε σπάταλα σὲ τραπέζι πανηγυριοῦ, καὶ στὸ τίναγμα τοῦ καραβιοῦ πάνω ἀπὸ τοὺς γαλαζοπράσινους κάμπους ἔφευγε σύνεφο ὁ κουρνιαχτὸς τοῦ ἀφροῦ, χρυσόσκονη καὶ ἀσημένια ποῦδρα στὸ χαροκόπι τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ φωταδιοῦ.

Ἐπρεπε νῶχει κανέναν στομάχι καμωμένο ἀπὸ ἓνα κομμάτι μολύβι γιὰ νὰ αἰστανθεῖ τὸ ἄγριο μεγαλεῖο τοῦ λυσσαμένου νεροῦ. Στομάχι «χωρὶς τζιριτζιάντζουλες καὶ γαργαρισμοὺς» ἔπως ἔλεγε ὁ ἀποθηκάριος Μάντζαρης. Στομάχι ποῦ περισσότερο τὸ ρέθιζε ἢ θάλασσα καὶ τοῦκανε τὴ χώνεψη πρὸ γλήγορη, καὶ καταδίκαζε τὸν ἰδιοκτήτη του στὴν πρὸ πρωτάκουστη ἀδηφαγία.

Ἄ' ὄλο τὸ πλήρωμα τῆς «Ναυκρατούσας» μόνον ὁ ξυλουργὸς Καραλής, πρὸ γνωστὸς μὲ τὸ παρατσούκι «Μουσαμάς» εἶχε τὸ διαβολικὸ αὐτὸ στομάχι, καὶ ἡ ὄρεξή του ἀνέβαινε σὰ βαρόμετρο, ἀκολουθώντας τὸ ἀνέδασμα τῆς θάλασσας.

— Μωρὲ Μουσαμά, μωρὲ ! Σὺ θᾶτρωγες ὄλη τὴ θάλασσα μετὰ τοὺς ἰχθύας, ἔπως λέει καὶ ἡ παροιμία τοῦ λαοῦ, ἂν σ' ἄφιναν μόνον σου, ταῦπε ὁ ἀποθηκάριος Μάντζα-

ρης, φορτώνοντάς τιν με πεντέξη γαλέτες που τουχε ζήτησει.

— Μὰ τί νὰ κάνω ἀφοῦ πεινώ, ἀπάντησε ὁ ξυλουργός. Ἡ θάλασσα βλέπεις ὄλο καὶ μᾶς δουλεύει.

Πραγματικά ἔσο τὸ καράδι ξανοιγότανε, τόσο ἀνέβαινε ἡ θάλασσα καὶ σκέπαζε τὶς μακρινὲς στεριές.

Πάνω στὸ κατάστρωμα σωστή γῆ Μαδιάμ. Σκοινιά, ψάθες, μουσαμάδες, καραδόπανα, κάδοι, εἶχανε κυλίσει σὲ μιὰ γωνιά κοντὰ στὸ κανόνι καὶ ταξειδέβανε σὲ μιὰ λίμνη ἀπὸ θάλασσα. Τὰ κύματα χτυπούσανε τὶς πλευρὲς τοῦ καμπουνοῦ, τινάζοντανε ὡς τὸ κατάρτι, καὶ πέφτανε σὲ πυκνὲς σταγόνες βροχῆ.

Κάτω στὰ ὑποφράγματα ἦτανε ἡ κόλαση ἀπὸ τὰ νερά, ἀπὸ τὸ κρύο, ἀπὸ τὸ μισοσκόταδο, ἀπὸ τὴ βρωμιά. Τὸ ὑπόφραγμα τῆς πλώρης ἔσταζε ἀπὸ τὴν κάθοδο, ἀπὸ τὰ ὄκια, ἀπὸ τὸ μπαλαούρο, ἀπὸ τὸν πυργίσκο, ἀπὸ τοὺς ἀνεμαγωγούς. Οἱ αὐτὲς καὶ οἱ δῖοποι, ἔσοι δὲν εἶχανε ὑψηρεσία, εἶχανε μείνει κεῖ ἀκίνητοι καὶ ζαρωμένοι πάνω στὰ σακκοθήσια. Καμιά φορά μόνο ἀνοίγανε τὸ στόμα τους γιὰ νὰ βρῖσκανε τὴ θάλασσα καὶ τὸν καιρὸ.

— Ὅρσε! Μωρὲ βρωμὸς θᾶνε κι' αὐτὸς ὁ κερατᾶς!

— Ραθυμιά τὸν εἶχαμε πάλι.

— Καὶ περὶ τὸ σπουδαϊότερον, εἶπε πάλι ὁ ἀποθηκάριος, ὅτι μὲ τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἡλίου ἀνεβαίνει κι' ἡ θάλασσα. Κανὼν ἀπαράιτητος.

Καὶ ἀλήθεια. Τὸ πανηγύρι ἦτανε ἀκόμα στὴν ἀρχὴ του. Πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν ἀνθρώπων τοῦ ὑποφράγματος, ἡ ἀχοδοὴ τῆς θάλασσας καὶ τῶν πραγμάτων ποῦ κυλούσανε, αὖξανε τὴ γενικὴ δυστυχία.

Οἱ θερμαστὲς σακατεμένοι ἀπὸ τὰ ξεθεωτικὰ νυχτέρια στὰ καζάνια καὶ στίς μηχανές, εἶχανε κρεμάσει τὶς μπράντες τους, καὶ ἦτανε πεσμένοι μέσα νὰ κοιμηθοῦνε. Τὰ κρεμαστὰ ἔμωσ αὐτὰ κρεβάτια χτυπούσανε τὸ ἓνα στ' ἄλλο, καὶ ξεγοφιάζανε αὐτοὺς ποῦ κοιμότανε μέσα. Φωνὲς ἀκούοντανε κάθε τόσο.

— Τὸ Θεὸ σου! Ἀπάνω μου ἔπεσες!

— Στραβομάρα, λέω!

— Τσακίσου νὰ κατέβεις ἀπ' αὐτοῦ τρικέρατο.

Οἱ βλαστήμιες καὶ οἱ φωνὲς τινάζονταν ἀπ' ὄλες τὶς μεριές. Γενικὸ τσάκωμα ἦτανε φόβος νὰ γίνει, ὅταν ἀκούστηκε στὸ τέλος εἰρηνοποιητικὴ ἀπὸ τὸ βᾶθος τῆς τελευταίας μπράντας μιὰ φωνή:

— Τί τσακόνεστε; μωρὲ παιδιὰ! Σὲ λίγο ἀπαγκιάζομε κάτω ἀπὸ τὴν Ἰμβρο καὶ ἔσονται σας αἱ ἁμαρτίαι.

Ἦτανε ἡ φωνὴ τοῦ αἰώνιου ἀποθηκάριου ποῦ ἤθελε νὰ πεῖ τὸ εὐαγγελικόν: «σέσωσνται σας αἱ ἁμαρτίαι.»

Κάποιος τοῦ φώναξε:

— Καὶ σὺ ἀποθηκάριε αὐτοῦ χώθηκες;

— Τί νὰ κάνω! Παρεσύρθην εἰς τὴν μπράντα μου δια νὰ ἐπαναπαυθῶ λιγάκι.

Καὶ ἔστερα ἀπὸ λίγο:

— Ἐξ ἄλλου μέρο:, ἐδῶ εἶναι ἡσυχία, φίλε μου. Σωστή ζωὴ τῆς ἀπαγγελίας.

II

Πίσω στὴν πρύμη ἓνας σωρὸς ναῦτες στηριζόντανε στὰ

ξάρτια καὶ στοὺς ἀνεμοδόχους γιὰ νὰ μὴ τοὺς σαρώσει ἡ θάλασσα. Ἄλλοι εἶχανε ζαρῶσει πίσω ἀπὸ τὸ οἰακοστρόφινο, καὶ προφυλασσόντανε κάπως ἀπὸ τὸν ἀέρα. Ὑγρὲς ἔμωσ βεντάλιες θάλασσας τοὺς κάνανε μουσικίδι.

Μεγάλα ἀλώνια ἀνοιγότανε μπροστὰ ἀπὸ τὸ ἀντιτορπιλικόν, στὰ πλάγια, πίσω, παντοῦ. Γύρω-γύρω κατάσπρες οἱ χαίτες τῶν ὑγρῶν ἀλόγων ἀνεμίζανε τὸν ἀέρα, καὶ τὰ φτερωτὰ τους πόδια ἀλωνίζανε τ' ἀσημόχρυσο χόρτο. Ὁ ἀλωνάρης ἀέρας παρακινούσε τὰ γλήγορα ἄττια τοῦ τὰ κύματα, μὲ καμτοῖκι πλεγμένο ἀπὸ τὰ οὐράνια τόξα τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ νεροῦ.

— Ἐχομε τὸ ἐλάχιστον ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἀέρα τῆς θαλασσίας ταύτης αὔρας ὅπερ μᾶς ἀναζωογονεῖ εἰς τοὺς πνεύμονας, εἶπε σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ ὀπλονόμος θέλοντας νὰ κοροιδίσει τὸν ἀποθηκάριο ποῦ εἶχε φανεῖ κείνη τὴν ὥρα νᾶρχεται ἀπὸ τὴν πλώρη σκαμπανεβάζοντας καὶ μουσικίδι.

— Πολλοῦ γε καὶ δεῖν, ἀπάντησε ὁ καλόκαρδος ἀποθηκάριος μὴ καταλαβαίνοντας τὴν κοροϊδία· στὴν παραποίηση τῆς φρασσεολογίας του. Ἡ τερψίθυμος αὔρα μὲ ἔκανε μουσικίδι ὡσπερ παπαδιά.

Μακριὰ κατὰ τὴ δύση τὸ νησί τ' Ἀη-Στράτη ζουπηγμένο ἀνάμεσα οὐρανὸ καὶ θάλασσα πότε καταπινότανε ἀπὸ κάποιο κύμα, πότε σηκωνότανε ἀσύλληπτο ὡς τὸ στέρνωμα, καὶ πότε τὸ πλάκωνε ἡ μιὰ ἢ ἡ ἄλλη πλευρὰ τοῦ καραβοῦ. Πάνω στὴν τραμουντάνα ἡ καμπουρωτὴ βράχη τῆς Τένεδου ἔμοιαζε μὲ γυρισμένη ἀνάποδα μεγάλη κουτάλα, καὶ στὴν ἀνατολὴ ἡ Μυτιλήνη ἐπιβλητικὰ καὶ μεγάλη στεκότανε σὰ μαῦρο πηγμένο σύνεφο στὰ κρόσα τ' οὐρανοῦ. Ἀκόμα στὸ ἀνοιγμα, ἀνάμεσα στὰ δυὸ νησὰ ἡ Μικρὰ Ἀσία λουζόντανε στὴ θάλασσα, καὶ προχωροῦσε ἀργά, ἐπίσημα κατὰ τὸ καράδι. Ὑστερα στὸ φρούδι, ὁ κάδος τοῦ Μπαμπᾶ ἔδειχνε τὸ χωριὸ μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα σὰ τυπωμένο, ἢ σὰ ξεθαμμένη ζωγραφιά.

Ἡ «Ναυκρατοῦσα» θαλασσοπάλεδε καὶ ταξειδεδε μ' αὐτὴ τὴν πορεία πρὸς τὰ Στενά. Ἦτανε ὁ καιρὸς τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πόλεμου τοῦ 1912 καὶ ἡ ἐποχὴ ποῦ ὄλοι περιμένανε τὴν προκαταρκτικὴ εἰρήνη.

Ἐνας καπνὸς βγήκε ξάφνου σὰ χρωμα σκόνης κούφιου κάστανου ἀπὸ τὴν κορφή μιᾶς βουνοπτυχῆς στὸ βᾶθος στὰ Δαρδανέλια, καὶ ἔστερα ἀπὸ λίγο φανήκανε δυὸ κατάρτια... καὶ σιγά-σιγά ὄλος ὁ μολυβένιος ὄγκος ἐνὸς μεγάλου πολεμικοῦ. Ἦτανε ἓνα ἀγγλικὸ θωρηκτό.

— Ὅριστε λοιπόν, εἶπε ὁ ἀποθηκάριος Μάντζαρης, μόλις ξεχώρισε ἡ σημαία τοῦ θωρηκτοῦ, καὶ ἄλλο ἀγγλικὸ θωρηκτό ποῦ φεύγει ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀπόδειξις ὅτι ἡ εἰρήνη εὐρίσκεται ἐπὶ τῶν θυρῶν.

— Ποιὸς λόγος! Αὐτὴ τὴν ὥρα μάλιστα ἔχει φτάσει ὡς τὴν τελευταία ὥρα τῆς «Ἐσπερινῆς» ἀπάντησε ὁ μπάρμπα Χρῖστος ὁ ναύκληρος, ποῦ τὰ εἶχε ὄλο μὲ τὶς ἐφημερίδες.

— Πάλι μὲ τίς ἐφημερίδες τὰ ἔχει ὁ Ναύκληρος! Ἐκάνε ὁ ἀποθηκάριος. Χάρι στή θεία ὁμωσ τὰ πράγματα εἶναι ἀπτά ὡσπερ σὺ καὶ γὼ μεταξὺ μας. Ὅριστε τὴν προχθὲς ἔσπεραν διήλθε ἀπὸ τὰ Στενά τὸ γαλλικὸν «Ζοὺλ Φερὺ» τὴν μεθεπομένην τὸ ῥωσσικὸν «Οὐράλης». Τὴν σήμερον δὲ τὸ Ἀγγλικὸν «Ἰνφλεξιμπλ» ὅπερ ἡλίου φωτεινὸν

ὅτι ἡ εἰρήνη προσεγγίζουσα εἰς τὸ τέρμα, τὰ ξένα πολεμικὰ ἀφίνουν τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡσπερ ἀχρηστος παρουσία.

— Συμφωνῶ πρύμα-πλώρη μὲ τὸν κύρ ἀποθηκάριο εἶπε ὁ ξυλουργὸς Καραλής.

— Καὶ ποῦ ξέρετε ἂν δὲν φεύγουνε γιὰ τὴ ναυτικὴ ἐπίδειξη στὸ Μπάρμπα Νικήτα, ἀντίκρουσε κάποιος ἔφεδρος οἰακιστής. Τὸ ζήτημα τῆς Σκόδρας τὴν σήμερον ἡμέρα εἶναι τὸ σκροτεινότερον σημεῖον εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν πολιτικὴν ἢ ὅποιά...

— Μάλιστα, ἔκοψε ὁ Μάντζαρης. Ἡ εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ αὐτὴ τὴν ὥρα ποῦ φλυαριολογοῦμε ἐμεῖς ἐδῶ ἴσταται ἐπὶ ξύλου ἀκμῆς κρεμᾶμενον. Οὐαὶ δὲ καὶ ἀλλοίμονον.

Ἡ σὰ χείμαρρος βῆτορικὴ τοῦ ἀποθηκάριου στόμωσε πολλοὺς ποῦ εἶχανε νὰ ποῦνε τὴ δική τους γνώμη. Κάποιος μόνο κατόρθωσε νὰ βγάλει:

— Μωρὲ, ἔρχεται λέω γὼ ἡ εἰρήνη νὰ πάμε σπίτια μας! Τᾶλλα τὰκοῦμε βερεσέ, κύρ ἀποθηκάριε.

— Ἄ μπᾶ, μπᾶ! Στοιχηματίζω ἓνα εἰκοσόφραγγο μὲ μιὰ δεκάρα ἀργεντινιακὴ, εἶπε ὁ ἀποθηκάριος, ποῦ ἄλλαξε ξαφνικὰ γνώμη, ὅτι ὁ ῥωσσικὸς δάκτυλος ἐτέθη πάλι ἐπὶ... ποδός. Ἰδοὺ ὁ Ἡρώδης ἰδοὺ καὶ τὸ πῆδημά του. Τὰ βουλγαρικὰ στρατεύματα μέλλοντα νὰ προελάσουν μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Ρωσσία διαθρύπτει τὰ ἄλλας Δυνάμεις, ὅπως ἐπέμβουν πρὸς χάριν τῆς ἐπιδείξεως κατὰ τῆς Βουλγαρίας. Τὰ καλὰ δηλαδὴ καὶ συμφέροντα καὶ ἡ βασιλεία τῶν ἐπὶ γῆς εἰρήνη οὐκ ἔσται τέλος...

Ἡ «Ναυκρατοῦσα» εἶχε ἀφίσει δεξιὰ τὴν Τένεδο, πέρασε τὶς χαμηλὲς Μαυριές, καὶ ἦρθε ν' ἀπαγκιάσει κάτω ἀπὸ τὸ Ἐηρὸ τῆς Ἰμβροῦ.

Βρασμένο φαί δὲν μπόρεσε νὰ γίνει μέσα στὸ καράδι, ἀπὸ ἀφορμὴ τῆς μεγάλης φουρτοῦνα.

Καὶ ὅταν οἱ πεινασμένοι ναῦτες ῥωτήσανε κατὰ τὸ μεσημέρι τὸν ἀποθηκάριο τί εἶχε νὰ τοὺς δώσει, αὐτὸς πᾶντα θαυμάσιος εἶπε:

— Ἐλιές μὲ ξύδι πρὸς καρίκειυσιν τῆς δρέξεως.

Κ. ΦΑΛΤΑ-Ι-ΤΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΡΟΕΜΕΣ ET SYLVES ΤΟΥ JEAN MORÉAS

ΑΛΚΙΝΟΟΣ ΚΑΙ ΡΟΔΟΠΗ

Πῶς ἀνσβάνεις ἄστα ψηλά, γλυκειά, λαμπρή, ὦ σελήνη! ἢ ἀνοιξε πάει, νά, τὸ μικρὸ φθινόπωρο ἔχει μείνει. Τὸ θέρος τὸ φανταχτερὸ κ' ἡ ἀνοιξὴ ἡ ἀνθισμένη περνουν καὶ τὴν ἀγάπη μου μαζί τους ποῦ πεθαίνει. Τὸ χελιδόνι εἶναι μακρὸν, τὰ φύλλα σκόρπια χάμου ὦ, ἔλα Ροδόπη λατρευτή, σ' ἀποθυμῶ κοντὰ μου! Ἡ αὔρα, ποῦ ἐρωτικὴ βυσάει ἀπ' τὸ δικό σου στόμα μέρες τοῦ θέρους ὁμορφες θὰ μοῦ θυμίσῃ ἀκόμα καὶ θὰ πλανέσω τὸν καιρὸ καὶ τὸν μικρὸ μου πόνο τὰ στήθεια σου, ἀπ' τὴ νεότης του μεστά, σὺν καμαρώνῳ.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ
μεταφραστῆς

ἌΝΟΙΞΗ

Φορτωμένα μὲ κόμπους ἀπὸ ἀνθούς, σειοῦνται ἀπαλὰ τὰ ρεῖκια, ὡσὰν νὰ λένε κρύφια συχαρίκια, στοὺς πειρασμοὺς τοῦ ἡλίου τοὺς ξανθούς.

Τὰ ξερὰ δέντρα ἀπ' τὸ χειμῶνα, ἀρχίζουνε σιγᾶ νὰ πρασινίζου, καὶ μὲ τὸ κούνημά τους σὰ νὰ ψιθυρίζουν, μιὰν ἀπειρη χαρὰ στὰ χελιδόνια.

Ὡ Ἄνοιξη καὶ στή καρδιά μου μίλα, κι' ὀμόρφηνε τοὺς στίχους μου ποῦ γράφω, σὺν τῆς συκίας τὰ νιόβγαλτα τὰ φύλλα.

Καὶ σοῦ ὑπόσχομαι τὸ καλοκαῖρι νᾶρθω, κάτω ἀπὸ τὸν ἥσιο της νὰ τραγουδήσω, καὶ τὴ χαρὰ τῶν στίχων μου ν' ἀφήσω.

Ποῦος

Τοῦ Γ. Βραιομιτζάκη

Μιὰ μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ βρισκόμουν ξαπλωμένος, κάτω ἀπὸ μιὰ βελανιδιά, καὶ ἤρεμα ὁ ὕπνος, θὰ μοῦκλεινε τὰ βλέφαρα, ἂν ξάφνου δὲ γροικοῦσα, τραγοῦδια ποῦ τραγοῦδαγαν, κορίτσια ἀπὸ τὸ δρόμο.

Αὐτὴ τὴν ὥρα γύρναγαν, ὄλες τους ἀπ' τ' ἀμπέλια, ὄρωμένες καὶ κατάκοπες, μ' αὐτὲς δὲν τὸ ἐνοιώθαν, γιὰ τὰ δέντρα τὰ πουλιά, τ' ἀγριολούλουδα, ὄλα, ἔκφραζαν ἀπειρη χαρὰ, στὸν ἥλιο ποῦ τὰ ἐφίλει.

Γλυκειά, γαλήνια φαίνονταν, ἡ θάλασσα πιὸ πέρα, τὸ μεγαλεῖο δείχνοντας, ποῦ μόνη αὐτὴ τὸ εἶχε νὰ καθρεφτίξῃ μέσα της, τὸν οὐρανὸ τὸν ἥλιο, ποῦ δίνανε στὴν ὄψη της ξεχωριστὴ λαμπράδα.

Νά! τὰ νερά της φέρουνε, γαλάζια τρεχαντήρα ποῦ μιὰ φωνὴ τὴ δέχτηκε, ἀπ' τὰ κορίτσια ποῦχαν, δικούς τους μεσ' τὸ πλήρωμα, καὶ τώρα μὲ λαχάρα, σελοῦνε μαντήλια ὀλόασπρα, γιὰ νὰ τῆς δοῦν ἐκεῖνοι.

Κορίτσια! φώναξε ἀπ' αὐτὲς, ἡ πιὸ λαχταρισμένη, τρέχτε γιὰ νὰ προφτάσουμε, ὄλες τὰ συχαρίκια, ἀπὸ μανάδες κι' ἀδελφές, ποῦ πλέκουν στὰ κατώφλια. Καὶ πῆραν τὸν κατήφορο, γιὰ τὸ χωριὸ, τρεχάτες.

Ἡ τρεχαντήρα ἔμπαινε σιγά, μεσ' τὸ λιμάνι, καὶ γὼ φαντάστηκα χαρὰ, εὐτὺς σ' ὄλα τὰ σπίτια, ἐνῶ ὁ ἥλιος ψηλά, τώρα μισουρανοῦσε...

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΙΟΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΤΕΚΑΣΥΛΛΑΒΟ

(συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Το πολυσύλλαβο του έντεκασύλλαβου φυσικόν είναι ν' απαιτεί κάποια ανάπαυση ανάμεσα, κάποια στιγμήν αναπνοής. Της ανάπαυσης αυτής την ανάγκη την έδημιούργησεν ή προφορά και το νόημα, και από τή φύση της προφοράς και του νοήματος έδημιουργήθηκεν ή πρόταση με τις ποικιλίες της, που πάει να πει το κόμα και ή τελεία.

Και αν τα βοηθήματ' αυτά του λόγου επιβλήθησαν στο πεζό, για πολυ μεγαλύτερο λόγο είναι φυσικό να υπάρχουν και στο στίχο, που επειδή είναι τεχνικός λόγος, και το κόμα και ή τελεία έπρεπε να λάβουν κάποια τεχνική διαρίθμηση. Αυτή ή τεχνικά διαριθμισμένη ανάπαυση στους στίχους ανάμεσα, ονομάζεται τομή.

Στόν έντεκασύλλαβο γίνονται πολλές τομές, γίνονται σ' όποια δήποτε συλλαβή, μα οι προτιμώτερες είν' εκείνες που γίνονται στις μονές συλλαβές, γιατί κάνουν ν' ακούεται από το μέρος της τομής και πέρα διαφορετικό βάδισμα ρυθμικό, πράμα που χαρίζει στο στίχο μεγαλύτερη ρυθμική ποικιλία.

Η τομή, λοιπόν, μπορεί να γίνει σ' οποιοδήποτε μέρος του έντεκασύλλαβου, το που το κανονίζει το ίδιο το νόημα, γιατί δε μπορεί να γίνει τομή χωρίς να τελειώνει λέξη και σύγχρονα κάποιο νόημα.

Η μόνη τομή που απαγορεύεται στόν έντεκασύλλαβον είναι εκείνη της έκτης συλλαβής, όταν τονίζεται ή τέταρτη, κι' αυτό γιατί τότες ο έντεκασύλλαβος χωρίζεται σε δυο μικρότερους στίχους, έτσι ακριβώς καθώς χωρίζεται και ο δικός μας ο λεγόμενος δεκαπεντασύλλαβος.

Το γιατί συμβαίνει αυτό, μιὰ και το ξεχωρίζει καθαρά ή ακουστική μας, δεν αιστάνομαι την ανάγκη να το εξετάσω, για να δώσω τή θεωρητικήν έρμηνεία του.

Έτσι ο ρυθμός υυ—'υ, υυ—'υ, είναι δυο στίχοι και για τέτοιους τους έθεώρησαν πάντοτε και οι θεωρητικοί και οι ποιητές, και για να δείχτει καθαρότερα ο χωρισμός του σε δυο μικρότερους στίχους, θ' αναφέρω ένα παράδειγμα από το σημαντικότερο δικό μας καλλιτέχνη, το Διον. Σολωμό.

Τώρα που ή ξάστερη
Νύχτα μονάχους
Μας ηύρε άπάντεχα
Κ' εκεί στους βράχους
Σχίζεται ή θάλασσα
Σιγαλινά.

Νομίζω πως και το χοντροειδέστερο άφτι θα καταλάβει την υπόσταση των ξεχωριστών δυο στίχων, μ' αν αυτό γίνεται εύκολα όταν οι τέτοιοι στίχοι πλέκονται άμυχοι, δε συμβαίνει το ίδιο και όταν σμίγονται με τους άλλους έντεκασύλλαβους, όπου μονάχα γυμνασμένο άφτι τους ξεχωρίζει. Μ' αν οι ίδιοι οι στιχουργοί δε μπορούν να τους ξεχωρίσουν, θα πει πως είτε γράφουν τελειωτικά τρωτόγωνα και αυτοσχεδιαστικά, είτε πως έκαμαν μεγάλο λάθος ν' ανακατευθούν με την ποίηση.

Δυστυχώς οι στιχουργοί μας δεν έδωσαν ακόμα τή χρειαζόμενη σημασία, κ' έχτος από ελάχιστους και κυριώτατα το Διον. Σολωμό, που, μ' όλα τάλλα, έμελέτησε και τή φύση του ρυθμού στα δρια της δικής μας γλώσσας, για να τή βοηθήσει να ξετυλίξει τά δικά της χαρίσματα, χωρίς και ν' απομακρυνθεί από κείνο που ήταν γνώριμο στο λαϊκό άφτι, οι περισσότεροι έγραψαν δίχως πολλή προσοχή, και πολλές φορές έζητησαν να φαντάξουν έστω και με κάποια παροδοξότητα, κ' έτσι, αντίς να βοηθήσουν τή λεπτοποίηση της λαϊκής ακουστικής, αλογάριαστα, ευντείνανε να χαλάσουν κ' εκείνο που υπαρχε.

Ελάχιστοι είναι εκείνοι που έγραψαν και που ακόμα και σήμερα γράφουν τον έντεκασύλλαβον άψογα, και όμως ο στίχος αυτός δεν είναι ξένος από τή ρυθμικήν υπόσταση της γλώσσας μας. Και όταν κανένας σκεφτεί ότι, ο στίχος αυτός όχι δεν άπεράσε ακόμα από τους στιχογράφους στο λαϊκό άφτι, μα και οι σπουδαιότεροι από τους ποιητές μας δεν τότε ζουν στο άρτιο, βεβαιότατα που δε θα μπορέσει να το υπομείνει.

Πότε πρωτογράφηκε ο έντεκασύλλαβος ελληνικά, δεν είμαστε σε θέση να ξέρουμε, γιατί ακόμα δυστυχώς δεν έγινε καμιά ιστοριοδιφική έργασία σημαντική, ώστε να υπάρχουν το χρειαζόμενο υλικό για τέτοιους λεπτομερικούς καθορισμούς. Φαίνεται όμως ότι οι Έλληνες που πέρασαν στην Ίταλία μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, και οι καταγόμενοι από τά μέρη που αποχωρίστηκαν από την ύποδουλωμένη αυτοκρατορία κ' ενώθηκαν μ' Ιταλικά Βασίλεια, είν' εκείνοι που πρωτομεταχειρίστηκαν αυτό το στίχο. Έτσι αν οι Έφτανήσιοι φαίνονται οι παλαιότεροι που τον μεταχειρίστηκαν, και είν' ακόμα αυτοί που τον μεταχειρίστηκαν όρθά, δεν είναι παράξενο.

Στήν άλλην Ελλάδα πέρασε πολυ άργότερα. Από τους καθαρευουσιάνους τον έγραψε σωστά ο Ραγκαβής, ενώ ο Άριστοδχος Προβελέγγιος εξακολούθησε να τότε σφάλει.

Από τους δημοτικιστές, πολλοί ακόμα και σήμερα εξακολουθούν να τότε σφάλουν άπελπιστικά. Αυτός ο Κωστής Παλαμάς, παλαιότερα και μέσα στην «Άσάλευτη Ζωή», παρατονίζει τον έντεκασύλλαβο, τονίζοντας τρίτη κ' έβδομη συλλαβή, αντίς τρίτη κ' έκτη, ή τέταρτη κ' έβδομη. Φανερό που είδε την τρίτη τονισμένη στη μιὰ περίπτωση και την έβδομη στην άλλη, και οι δυο περιπτώσεις έσυγχιστήκανε στο βλέμμα του κ' επλάσανε μιὰ τρίτη. Και ακόμα ο Κωστής Παλαμάς τονίζει την τέταρτη συλλαβή και κάνει τομή στην έκτη, χωρίς να προσέξει ότι ο στίχος αυτός δεν είν' ένας μα δυο μικρότεροι, με πάρα πολυ μικρότερη ρυθμική ποικιλία καθέναν τους από τον ποικιλότατον έντεκασύλλαβο.

Μα τά λάθη αυτά στην ποίηση του Κωστή Παλαμά και παλαιότερα ακόμα, που έλειπαν από τή γλώσσα μας ποσοτικά παραδείγματα είνε σπάνια, ενώ ο Γεώργ. Δροσίνης εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να σφάλει τους ρυθμούς με τρόπον άπελπιστικό και χωρίς τά λάθη να πηγάζουν από κάποια παρατήρηση. Πολλά λάθη υπάρχουν στους έντεκασύλλαβους του Κώστα του Χατζόπουλου, κα-

στου Μαλακάση τους έντεκασύλλαβους ανακατεύονται οι σκουλικόπρεποι εκείνοι δεκατρισύλλαβοι, καθώς και οι έντεκασύλλαβοι του Νίκου Ποριώτη, μ' έλη τή μελέτη του άπάνου στη μετρική, είναι τρομερά λαθεμένοι. Παραδείγματος χάρη, τονίζει τή δεύτερη συλλαβή και την όγδοη, τονίζει την τρίτη και την όγδοη, τονίζει την τρίτη και την έβδομη, τονίζει ακόμα και την πέμπτη, τονίζει την τέταρτη και κάνει τομή στην έκτη, μ' άλλα λόγια δεν άφησε παρατονισμό που να μην τότε μεταχειριστεί.

Τώρα το γεγονός αυτό, τ' ότι άνθρωποι που αφιέρωσαν τή ζωή τους στην Τέχνη δεν εκατόρθωσαν να ζήσουν τον έντεκασύλλαβο, έχτος που μαρτυράει για το ακουστικό χαλάριμα του ρωμιού, δείχτει ακόμα και το πόσο λίγο εκαλλιεργήθηκεν ή Τέχνη στην Ελλάδα. Γιατί όποιος δήποτε κι' αν είναι ο ξεπεσμός της ακουστικής του σημερινού μας άφτιού, ο λαός στην αυτόρμητή του εκδήλωση ποτέ δεν έσφαλε τους ρυθμούς που μεταχειρίστηκε. Κ' ενθ' δεν έχουμε πουθενά δημοτικό τραγούδι με λαθεμένο στίχο, έχουμε όμως στιχογράφους σημερινούς, που το θέλουν και για καλλιτέχνες, που κι' αυτό το δεκαπεντασύλλαβον έλάθεψαν, όσο κι' αν αυτοί δεν είναι από τους σπουδαιότερους.

Το αίτιο βρίσκεται στη διαστρέβλωση που έλαβε το άφτι μας από την ξένη στιχουργική, και κυριώτερα τή γαλλική, που είναι τελειωτικά διαφορετική. Και ή διαστρέβλωση αυτή, μέρα με την ήμέρα, άνυπεράσπιστα και άνυποψίαστα, μεγαλώνει σε βαθμόν άπελπιστικό, τόσο που να φοβερίζει να καταστρέψει βασικά στοιχεία της δικής μας ψυχικότητας.

Από τά πάρα πάνω, νομίζω ότι, κάμποσο καθαρά φαίνεται το γιατί και οι σπουδαιότεροι μας τεχνίτες, έχτος από λίγους, δεν έγραψαν σωστά τον έντεκασύλλαβο.

Ο στίχος αυτός έχοντας ποικιλία ρυθμών πολυ μεγαλύτερη από τον έθνικό μας στίχο, τον Όχτασύλλαβο, άπαιτούσε μεγάλη προαίδεια για να φυτευτεί στην ψυχή μας, για να τότε ζήσουμε και να τότε μεταχειριστούμε άλάθευτα.

Και τώρα ο άναγνώστης μου θα καταλαβαίνει το τεράστιο λάθος του Ίακ. Πολυλά, που ήθέλησε να φτιάξει ακόμα μακροσκελέστερο στίχο από τον έντεκασύλλαβο, το δεκατρισύλλαβο. Τή στιγμή δηλαδή, που όχι ο ελληνικός λαός, μα ούτε οι σημαντικότεροι από τους ποιητές του, δεν εκατορθώνουν να αιστανθούν τή λεπτότητα της ρυθμικής ποικιλίας του έντεκασύλλαβου, να σκεφτεί να πολιτογραφήσει στη γλώσσα μας, στίχο ακόμα ποικιλορυθμότερο.

Κ' ήτανε φυσικό, να λαθέψουν ακόμα περισσότερο εκείνοι που μεταχειρίστηκαν το σκουλικόπρεπο αυτό κατασκευάσμα, κ' ήτανε τόσο φυσικότερο, όσο ο δεκατρισύλλαβος ήτανε από υπόστασή του λαθεμένος, γιατί δεν είναι στίχος με δικό του ξεχωριστό ρυθμό, που να πηγάζει από το σύνολο των ποδών που τον άποτελούν, καθώς έδειξα στη μελέτη μου «Για το Δεκατρισύλλαβο».

Μα τί να ποθμε για τ' άλλο που κάνει ο Κωστής Παλαμάς, που χαλάει την τομή του λεγόμενου δεκαπεντασύλλαβου, κ' ενώνει τά δυο ήμισιχα σ' ένα μακροσκελέστατο

σκουλίκι από δέκα πέντε ολάκερες συλλαβές; Σας παρακαλώ, τί διαφέρει στην περίπτωση αυτήν ή ρυθμική πρόζα από το στίχο;

Εκεί το ελληνικό άφτι δεν ακούει καλά περισσότερο από τις δυο λαμβικές ή προχαϊκές διποδιές, δηλαδή τις όχτώ συλλαβες, εκεί δεν εκατόρθωσαν και οι σπουδαιότεροι στιχογράφοι μας να αιστανθούν τον έντεκασύλλαβο στο άρτιο, και ο Κωστής Παλαμάς ανακατεύει ανάμεσα στον όγτασύλλαβο και μονοκόκαλα σκουλίκια από δεκαπέντε συλλαβές, δηλαδή από τέσσερης λαμβικές διποδιές.

Δε θέλω να κατηγορήσω κανένα, δε θέλω να μειώσω την αξία της έργασίας κανέναν, γιατί θάταν προτιμότερο να φάω της σάρκας μου, ζητώ να βοηθήσω να φτάσουμε στο καλλίτερο και στο ελληνικότερο, ζητώ ν' άπαλλαγούμε από τις ξενικές έπιρροές, που τρώνε τή φυλετική μας υπόσταση, εκείνο που δικαιόλογει την ύπαρξή μας, για τους σκοπούς της δημιουργίας, ή έστω και για την άδριανή μελέτη των ψυχικότητων του ανθρώπου. Κάθε φυλή χρωστάει να δώσει το δικό της χαρακτήρα.

Μα όταν γίνονται τά λάθη, όποιος δήποτε κι' αν είναι ο σεβασμός μας για κείνον που τάκαμε, πρέπει να τά φανερώσουμε, όχι για να μειώσουμε, μα για να σταματήσουμε την εξάπλωσή τους. Γιατί στο τέλος, κανένας δεν είναι ο άναμάρτητος.

Πρέπει τέλος πάντων να κάμουμε πρώτα κ' έμεις εκείνο που έκαμαν πια οι ξένοι, πριν καταλήξανε στην εκζήτηση της Τεχνοτροπίας, άνεξάρτητα από τή σημασία που μπορεί να έχει ή τάση αυτή στην έγωιστικά άτομικιστική εποχή που περνάει ο άνθρωπος σήμερα.

Ποιητής που σφάλει τους στίχους από άγνοια, δε μπορεί να ονομαστεί καλλιτέχνης, ως μη γελιοούνται οι πατριώτες μου από μερικές τεχνοτροπίες των ξένων, ή από τις φαινομενικές έλευτερίες τους, γιατί είνε πράματα εκείνα πολυ μελετημένα, κ' έχουν όλα μιὰ βαθεία προσαρμογή με την υπόσταση της γλώσσας που γίνονται.

Άς σημειώσουν ακόμα ότι, γίνονται και σημαντικά λάθη εξ αιτίας της γρήγορης έπιτυχίας, που ο πόθος του κέρδους και της δοξομανίας έγενίκεψαν σχεδόν στο σημερινόν άνθρωπο, που είναι το μπαίγνιο του συναγωνιστικού έμποροκρατισμού του αιώνα μας.

Τ' ότι την τραγωδία την αντικατέστησεν ή κοαμεντί, τή σάτυρά μιὰ χυδαία έπιθεώρηση, κι' ακόμα ή δημιουργία του κινηματογράφου, πιστή αναβίωση της παντομίμας του βάρβαρου και άγριου Ρωμαίου, και για επικορωνίδα ή δημιουργία του περιπετειώδικο άναγνώσματος, κάτι άνάλογο με τις άπαίσιες και τυχρόφυχες θηριομαχίες των φριχτών χρόνων του ανθρώπινου ξεπεσμού, δεν πρέπει να μένουν από μας άπαρατήρητα.

Η Τέχνη έσήμερα άριθμεί άφροσιωμένους λειτουργούς, μ' άριθμεί και τσαρλατάνους, και άριδίστες, εμπόρους με τή σχετική έπιτηδείότητα της μεταβατικής εποχής μας, και με τή σχετική νοθεία του εμπόριου της εποχής μας, που το πνεύμα της κερδοσκοπίας υποβάλει. Το φριχτό μαρτύριο, βγαμένο μέσα από την Κόλαση του Δάντε, που ο ένας ξατρεύει άδιάκοπα τον άλλον, που δεν τον άφίνει ούτε ν' άνασάνει, ενώ αυτόν τότε ξατρεύει άλλος με την

“ΒΩΜΟΣ,”

ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ — ΣΕΛΙΔΕΣ 16

Συνδρομή προπληρωτέα 10 δεχ. φρ. το χρόνο· σὲ καλὸ χαρ-
τι δεχ. φρ. 25. Συνδρομὲς καὶ ἄλλο στέλνονται στὸν κ. Σπύ-
ρο Μόσχο, Περικλέους 28 — Ἀθήνα.

Ἔια μανία, δὲν μπορούσε νὰ μὴν ἐπηρεάσει καὶ τὴν Τέχνην,
μὰ δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται καὶ ἀπὸ μᾶς καὶ νὰ μπαί-
νομε ἀπροφύλαχτοι στὸ ἀπαίσιο σημερινὸ ἀλληλοκυνη-
γητὸ, τὴ στιγμὴ ποὺ τίποτας δὲν ἐδημιουργήσαμε γιὰ τὴν
Τέχνην καὶ γιὰ τὴ Ζωή, τέτοιο ποὺ νὰ μᾶς χρησιμέψει στὴ
σημερινὴ μεγάλη κοσμοχαλασιὰ γιὰ σωσίδιο καὶ γιὰ βάση
τὴν ὥρα ποὺ θὰ κοπάσει ὁ κατακλυσιμὸς.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΜΙΚΡΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΤΟ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

«Ἐρόδιεν ἢ ἀνατολή,
—Κούνα, μάννα, τὸ παιδί.
Κ' ἐφώτισεν ἢ δύση,
—Κούνα το, μὴ σοῦ ξυπνήσῃ.»

Στὴ βαθεῖα νύχτα, ὦ τρυφερὸ
Νανούρισμα γιὰ τὸ μωρό,
Ποῦ ἔλλαιγε ἀπελπισμένο,
Στ' ὄνειρο του τρομασμένο.

Σὰ βάρκα στὴν ἀκρογιαλιά,
Ἐτριξε ἢ κούνια του γλυκά.
Ἡ μάννα τὸ κουνούσε
Καὶ ψιλά τὸ τραγουδοῦσε :

«Ἐρόδιεν ἢ ἀνατολή,
—Κούνα, μάννα, τὸ παιδί.
Κ' ἐφώτισεν ἢ δύση,
Κούνα το, μὴ σοῦ ξυπνήσῃ.»

ΕΙΚΟΝΑ

Μόλις εἶχε ἢ νιὰ μάννα ξεψυχίσει.
Στὸ κορμί της δὲν εἶχε ἀκόμα χύσει
Τὴν παγωνιά του ὁ θάνατος. Κλαμένα.
Εἶχε τὰ μάτια τὰ βασιλεμένα.

Τριγύρω της τὰ τέσσερα μικρά της
Ζέστα ζητοῦσαν ἀπ' τὴν ἀγκαλιά της·
Καὶ τὸ βυζασταροῦδι της ἀκόμα
Κολλημένο στὴ ὄβρα εἶχε τὸ στόμα·

Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

ΤΟ ΧΙΟΥΜΟΡ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Γ'.

Μὰ καὶ σ' ἐκεῖνα ἀκόμα τὰ διηγήματα ποὺ ζετυλίγεται
μὴ θλιθερὴ ἱστορία τοῦ νησιοῦ, ἓνα δραματικὸ ἐπεισόδιο,
μὴ συγκινητικὴ ἐξιστὴρία δυστυχίας καὶ θανάτου, ὁ Πα-
παδιαμάντης βρίσκει τρόπο νὰ ρίξῃ μὴ φωτεινὴν ἀχτίδα
στὸ «σκοτεινὸ θάλαμο» τοῦς πένθους καὶ νὰ στολίσῃ μὲ
γιορλάντα ἀπὸ ἀγριολουλούδα τὴ ζωγραφιὰ τῆς συμφορᾶς.
Ὅταν ὁ ἀέρας ἀσφυχτικὰ πυκνώνεται καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνα-
γνώστη σφίγγεται ἀπὸ θλίψη, φανερώνεται ἓνας λαϊκὸς
τύπος καὶ μὲ μὴ θυμόσοφον παρατήρησή του, μ' ἓνα ἀνέκ-
δοτο, μὲ μὴν ἀνάλογη παροιμία ξεσκίζει τὰ βαρεῖα σύ-
γνεφα καὶ ξεσκεπάζει τὸν οὐρανὸ τῆς ἐλπίδας...

Ἡ «Τύχη ἀπὸ τὴν Ἀμερική» εἶνε ἓνα ἀριστοῦργημα
στὸ εἶδος τοῦτο. Ἐδῶ τὰ δραματικὰ στοιχεῖα συναλλάζον-
ται μὲ τὰ κωμικὰ, ὅπως σ' ἓνα σοφὰ σκηνοθετημένο δρᾶμα
τῆς Γαλλικῆς σχολῆς. Φαντάζομαι τὸ διήγημα αὐτὸ σὰν
ἓνα μεγάλο κυπαρίσσι, ποὺ στὸν τραχὺ του κορμὸ περι-
πλεξε τὴν πράσινη χάρη του ἓνα ἀνθισμένον ἀγιόκλημα.
Ἐδῶ ἀπὸ ἓναν πικρὸ θάνατο πλάθεται μὴ νέα ζωὴ καὶ ἡ
Ἐλπίδα τινάζει τὰ φτερά της μέσα ἀπὸ τὴ σιάχτη τῆς
φθορᾶς, σύμβολο τῆς Ζωῆς ποὺ ὀλοένα ξανανιώνει. Εἶνε
ἡ ἱστορία μιᾶς οἰκογένειας ποὺ περίμενε τὸ χαμόγελο τῆς
Τύχης ἀπὸ τὴ συγκαιρινὴ μας Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, τὴν
Ἀμερική. Ἀφοῦ ὁ πρῶτος τους γιός, ὁ Θανάσης, ξενη-
τεύτηκε γιὰ νὰ πάῃ νὰ βρῆ τὸ «Χρυσόμαλλον Δέρας», οἱ
ἄλλοι ποὺ μείνανε στὸ σπίτι ξακολουθοῦσαν νὰ δουλεύουνε,
νὰ περιμένουνε καὶ νὰ ἐλπίζουνε. Ὁ πατέρας του ὁ μα-
στορο-Στεφανῆς, ὁ βαρελᾶς, ἐπιδιορθώνει τὰ βαρέλια τοῦ
χωριοῦ, μὰ πότε-πότε δροσίζει τὸ λαρύγγι του καὶ μὲ
λίγο πιότη. Τὸ χινόπωρο, ποὺ τοῦπεφτε πολλὴ ἡ δουλειά,
δούλευε νυχτόμηρα γιὰ νὰ προφταίη τοὺς πελάτες του :
«Μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπήγαινε τὴν Κυριακὴν πρωτ'
καὶ μόνον πρὸ τῆς θύρας τοῦ μικροῦ καφενείου τοῦ Γιάννη
τοῦ Βλάχου βιαστικὰ ἐπενοῦσε, ἰστάμενος δὲ τότε ἐπὶ
στιγμὴν ἐφώναζε τὸν Ἀντώνη, τὸν υἱὸν τοῦ καφφετζῆ :
«—Πάτερ Ἀβραάμ !.. Ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον»,
Τὸ «πέμψον Λάζαρον», ἐσήμαινε νὰ τὸν δροσίσῃ μ' ἓνα
ποτηράκι ρακὶ τὸ καλοκαίρι, ἢ ρῶμι τὸ χειμῶνα, ὅπως τὸ
εἶχε κανονισμένο. Ἐνα μόνον ἔπινε τὴν ἡμέρα.

Στὸ μεταξὺ τὰ κορίτσια του μεγαλώνουν καὶ οἱ γαμπροὶ
ζητᾶνε προίκα. Ἡ μιὰ κακοπαντρεύεται, ἡ ἄλλη, ἡ Ἀ-
φέντρα μαραζώνει καὶ κινδυνεύει νὰ μείνῃ στὸ ράφι. Ἀ-
πάνω στὴν κρίσιμη ἐποχὴ ἡ τυφλὴ Θεὰ ἀποφασίζει νὰ
ἐπισκεφτῆ τὴν κακὴ φαμίλια τοῦ μαστρο-Στεφανῆ. Ὁ
Θανάσης γυρίζει ἀπὸ τὸ Νέο Κόσμο φέρνοντας πεντάκοσες
λίρες, μὰ καὶ τὰ μικρόδια τῆς φοβερῆς ἀρρώστειας στὰ
πλεμόνια του. Στὸ μικρὸ χωριὸ παίζεται μὴ ἀπὸ τίς συνει-
θισμένες ἱστορίες τῆς ζωῆς. Γύρω ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ
ἀδερφοῦ ποὺ χαροπαλεύει στριμώνονται καὶ χτυπιοῦνται
ἓνα σωρὸ συμφέροντα, ἐπιθυμίαι ἀρπαχτικῆς, ἓνας ἀγῶνας
γιὰ τὴν κατάχτηση τοῦ θησαυροῦ. Ἡ Πλεονεξία στηλώνει
ἀγρυπνο τὸ μάτι της στὸ μαξιλάρι τοῦ δυστυχισμένου μετα-

ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Χθὲς περπατώντας σὲ μιὰ συνοικίαν
ἀπόκεντρο, πέρασα κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι
ποῦ ἔμπαινα σὰν ἦμιον νέος πολὺ.
Ἐκεῖ τὸ σῶμα μου εἶχε λάβει ὁ Ἐρως
μὲ τὴν ἐξαίσιον του ἰσχύν.

Καὶ χθὲς

σὰν πέρασ' ἀπ' τὸν δρόμο τὸν παλιό,
ἀμέσως ὠραίσθηκα ἀπ' τὴν γοητεία τοῦ ἔρωτος
τὰ μαγαζιά, τὰ πεζοδρόμια, ἡ πέτρες,
καὶ τοῖχοι, καὶ μπαλκόνια, καὶ παράθυρα·
ἦλοιτε ἄσχημο δὲν ἔμεινε ἐκεῖ.

Καὶ καθὼς στέκομουν, κ' ἐκύτταζα τὴν πόρτα,
καὶ στέκομουν, κ' ἐβράδυνα κάτω ἀπ' τὸ σπίτι,
ἡ ὑπόστασή μου ὄλη ἀπέδιδε
τὴν φυλαχθεῖσα ἡδονικὴ συγκίνησι.

νάστη, ποὺ ἀπὸ κάτου βρίσκεται τὸ περιπόθητο κομπόδεμα.

Οἱ ὑποψήφιοι γαμπροὶ πολιορκοῦνε τὴν «πολύφερνον»
καὶ ἡ Ἀφέντρα ἀρρεθωνιάζεται μ' ἓνα μικρέμπορα τοῦ τό-
που. Ὁ ἀρρεθωνιαστὴς βάζει στὸ μάτι τὴν περιουσία τοῦ
μετανάστη, ὁ Στάθης, ὁ δεῦτερος γιὸς τοῦ μαστρο-Στε-
φανῆ, τὸ ἴδιο, ἡ παντρεμένη του ἀδερφή λογαριάζει κί'
αὐτὴ. Τὸ ζευγάρι τῶν ἀρρεθωνιασμένων κάνει κί' αὐτὸ
κρυφὰ τὴ συνωμοσία του. Ὁ γάμος πρέπει νὰ γίνῃ μὴ
ἔρα ἀρχήτερα, γιὰ νὰ προλάβουνε τοὺς ἄλλους στὸ ἀρ-
παγμα. «Κατὰ τινὰ στιγμὴν, ἡ Ἀφέντρα σιγὰ-σιγὰ ἐπι-
θύρουνε εἰς τὸν ἀρρεθωνιαστὴν της : —Εἶπέ της μάννας
σου, εἶνε φόβος μὴν πεθάνῃ ὁ Θανάσης, κί' ὕστερα τὸ πέν-
θος θὰ μᾶς κάμῃ ν' ἀναβάλουμε τὰ στέφανα... Κί' ἐγὼ
θὰ πῶ τοῦ Θανάση πῶς εἶνε φόβος νὰ μὴν πεθάνῃ ἡ μη-
τέρα σου, κί' ἀπὸ τὴ λύπη μας θ' ἀναγκασθοῦμε ν' ἀφή-
σομε τὸ γάμο γιὰ τοῦ χρόνου. —Ἐννοια σου, εἶπε μετ'
ἀληθοῦς θαυμασμοῦ ὁ γαμπρός.»

Τέλος ἡ μέρα τοῦ γάμου ἦρθε. Ἡ συνοδεία τοῦ γάμου
πηγαίνει στὴν Ἐκκλησίαν. Μὰ ὁ γαμπρός, ποὺ ἔλαβε τὴν
περασμένη μέρα τέσσερης χιλιάδες δραχμῆς, δὲ μὲνε πολὺ
εὐχαριστημένος. Στὸ νοῦ του ἔχει πάντα τὸ πανωπροίκι,
δηλαδὴ τίς χιλίαι δραχμῆς ποὺ τοῦ ὑποσχεθήκανε. Ἀπὸ
τὴν ἄλλη μεριά ἡ νύφη, ξέροντας πῶς οἱ χιλίαι δὲ θὰ δο-
θοῦνε, σωμαίνει μὲ πονηρία καί, κάθε φορὰ ποὺ τὴ ρωτᾷ
ὁ γαμπρός, ἀποκρίνεται μὲ γνεψίματα ποῦχουν ἀμφίβολη
τὴ σημασία. Κί' ἐνῶ γίνεται τὸ στεφάνωμα, ὁ γαμπρός τὴ
ρωτᾷ σιγὰ-σιγὰ : —Σοῦ τίς ἔδωσαν τίς χιλίαι ;.. —Τίς
ἔχεις τίς χιλίαι ;... —Ποῦ εἶνε οἱ χιλίαι ;...

Στὸ μεταξὺ ὁ παπᾶς ψέλνει τίς ἐκκλησιαστικῆς συμ-
βουλῆς γιὰ τὴν ἀρμονία τοῦ ἀντρόγυνου, ἀρχίζει ὁ τραγι-
κὸς χορὸς τοῦ Ἡσαῖα, καὶ ὁ μικρέμπορας ἐπιμένει νὰ ρω-
τᾷ τὴ συμβία του : — Σοῦ τίς ἔδωσε ὁ Θανάσης τίς
χιλίαι ;...

Λίγο ὕστερα ἀπὸ τὴν κωμωδία αὐτὴ ξεσπάει τὸ δρᾶμα :

ΤΟ ΔΙΠΛΑΝΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Θᾶναι μόλις εἴκοσι δυὸ ἐτῶν.
Κί' ὅμως ἐγὼ εἶμαι βέβαιος ποῦ, σχεδὸν τὰ ἴσα
χρόνια προτιτέρα, τὸ ἴδιο σῶμα αὐτὸ τὸ ἀπήλαυσα.

Δὲν εἶναι διόλου ἐξαφισ ἐρωτισμοῦ.
Καὶ μοναχὰ πρὸ ὀλίγου μπῆκα στὸ καζίνο·
δὲν εἶχα οὔτε ὥρα γιὰ νὰ πιῶ πολὺ.

Τὸ ἴδιο σῶμα ἐγὼ τὸ ἀπήλαυσα.
Κί' ἂν δὲν θυμοῦμαι, ποῦ, —ἓνα ξέχασμά μου
δὲν σημαίνει.

* Ἀ τώρα, νά, ποῦ κάθησε στὸ διπλάνο τραπέζι
γνωρίζω κάθε κίνησι ποῦ κάμνει—κί' ἀπ' τὰ
δοῦχα κάτω
γυμνὰ τ' ἀγαπημένα μέλη ξαναβέλω.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Τὴν ὥρα ποὺ οἱ καλεσμένοι ξεφαντώνουν μὲ γενναῖο φα-
γοπότι στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ, ὁ Στάθης κλέβει, ὅ,τι
ἀπόμεινε ἀπὸ τὴν περιουσία τοῦ μετανάστη. Τοῦτο φέρνει
τρομερὸ κλονισμὸ στὸ Θανάση καὶ μένει νεκρὸς. Κί' ὁ
μάστορο-Στεφανῆς βγάζει τὸ μελαγχολικὸ συμπέρασμα τῆς
ἱστορίας : —Ἄλλοι σπέρνανε κί' ἄλλοι θερίζανε !...

Νὰ λοιπὸν ἓνα συμπέρασμα πολὺ διδαχτικὸ γιὰ τοὺς
Ἕλληνας μετανάστες...

* *

Τὸν ἴδιο δραματικὸ τόνον βρίσκουμε καὶ στὴ «Στρίγγλα
Μάνα». Μὴ ἀπλὴ καὶ συγκινητικὴ ἱστορία, ποὺ θὰ μπο-
ροῦσε κανεὶς νὰν τῆς βάλῃ τὸν τίτλο : «Ὁ Τρελλὸς μὲ τὸ
Μπουζοῦκι».

Τὸ Ζάχο, ἓνα νέο τρελλό, μὰ ἦσυχον, τὸν ἐκμεταλλεύον-
ται ὄλοι στὸ νησί. Οἱ ψαράδες τὸν ἀγγαρεύουνε νὰν τοὺς
τραβήξῃ τὰ δίχτυα, οἱ ἐργάτες τοῦ Ταρσανᾶ νὰν τοὺς κα-
λαφατίζῃ τίς βάρκες, τὰ παιδιὰ παίζανε μαζὶ του τυραν-
νώντας τον καὶ ἡ μητέρα του, μὴ στρίγγλα μάνα, τότε
βάζει στίς πιὸ σκληρῆς δουλειῆς, βασανίζοντας καὶ τὴν
ψυχὴ του. Σ' αὐτὸ τὸ χωριὸ ὑπάρχει μὴ δασκάλα φιλε-
νάδα τοῦ Δήμαρχου, ἓνας ἀστυνόμος φίλος κί' αὐτὸς τοῦ
Δήμαρχου, οἱ χωροφύλακες τῆς Ἀστυνομίας κλπ. Ὁ Ζά-
χος, ὅταν δὲ δουλεύει γιὰ τοὺς ἄλλους, περνᾷ τὸν καιρὸ
του κάτου ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς δασκάλας, παίζοντας στὸ
μπουζοῦκι του ἓνα μονότονον χαθᾶ, ποὺ μιλάει γιὰ καπὸτα,
γιὰ ντέρτι, γιὰ τὴν ἀλυγαριά καί, γιὰ χάρη τῆς ρίμας,
μιλάει καὶ γιὰ τὴν ἀναπαραδιά. Ἡ δασκάλα κί' ὁ Δήμαρ-
χος γελοῦνε πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια μὲ τὸ διασκεδαστικὸ
τρελλό. Ὁ Ζάχος εἶνε «ὁ ὑποχονδριακὸς Σαοῦλ, ὁ ἀτερ-
πῆς Δαυῖδ» καὶ τὸ μπουζοῦκι του εἶνε γι' αὐτόνε ὅτι ἦτανε
ἢ ἄρπα γιὰ τὸν τραγικὸν ἥρωα τῆς Γραφῆς. Γιὰ τὸ δυστυ-
χισμένο τρελλό δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον πειὸ πολῦτιμον
πράμα, ἀπὸ τὸ πρωτόγονον ἐκεῖνον ἀνατολίτικον ὄργανον. Μὰ

ή στρίγγλα μάνα βλέπει πώς ο γυιός της χάνει τον καιρό του με το τραγούδι. Παρακαλάει λοιπόν την Αστυνομία και το πόρνο το μπουζουκι. Ο Ζάχος μαθαίνει την ενέργεια αυτή της μάνας του κι' ύστερα από καιρό, όταν ή μελαγχολία του φτάνει στο κατακόρυφο, της λέει παρακαλεστά, τ' ακόλουθα λόγια που στάζουνε πίκρα: «—Δε λές μάνα της Ακριβώς, να 'πῆ της Αμέρσας, να 'πῆ της Δασκάλας, να 'πῆ του Δημάρχου κι' ο Δήμαρχος να 'πῆ του Αστυνόμου, κι' ο Αστυνόμος να διατάξη τους χωροφυλάκους να μου δώσουν το μπουζουκι μου πίσω;».

Κι' ο Παπαδιαμάντης ρωτά: «Έδλεπε τάχα, ως τρελλός, την Ιεραρχικήν Άλυσιν, με την όποιαν εφάινοντο να είνε δεμένοι έλοι οι φρόνιμοι; Και ήσθάνετο ότι και αυτός δέν ήτο άπηλλαγμένος από την περισφιγξιν της άλύσεως ταύτης; Τίς έμαθε άν του απέδωκαν ποτέ το άχαρο μπουζουκι, το όργανον της παρηγορίας του;»...

* *

Το Εϋθυμο Πνεύμα λοιπόν είνε ένα από τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία της τέχνης του Παπαδιαμάντη, σύμφωνο με την κλασικήν απλότητα που διαφεντεύει όλο του το έργο. Η ευεργετική δροσιά του πνεύματος αυτού φεγγοστάζει άπάνω στα λουλούδια του μαγευτικού περβολίου που με τόση στοργή το φρόντισεν ο νησιώτης όνειροπλέχτης. Τα χαρούμενα πουλιά των λαϊκών στοχασμών κελαιδοϋν μες στο περβόλι αυτό της άρκαδικής γαλήνης. Μικροί σάτυροι κρυφοκυττάζουν και χαμογελοϋν πίσω από τους άνθισμένους θάμνους. Θεοκριτικά ειδύλλια πλέκονται κάτω από τις αιωνόβιες βασιλικές δρύς και στα «ρόδινα» άκρογιάλια», που άγχοχαράζουν στο βάθος του εϋτυχημένου αυτού κόσμου, περιδιαβάζουν πνεύματα «πλήρη γλυκασμού και φιλότητος».

Στο Έλληνικό διήγημα το παράδειγμα του Παπαδιαμάντη είνε μοναδικό. Γιατί αρχίζοντας από τον Πολυλά και το Βιζυηνό και φτάνοντας στους νεώτερους διηγηματογράφους, βλέπουμε πως ή χαρά της ζωής είνε έξω από τον κύκλο της δράσης τους. Οι σημερνοί μάλιστα διηγηματογράφοι «ϋρυξαν τάφρον» γύρω από τον κόσμο τους, που είνε ένας κόσμος τρομερά σοβαρός και συγνεφασμένος. Το «Εϋθυμον Πνεύμα» δέν τολμά να δρασκελίση την «τάφρον» αυτή, και να σκορπίση το άσημένιο του γέλιο σ' έναν άερα γιομάτον από δυστυχία, που μέσα της κινιούνται περιεργότατοι άνθρωποι. Οι άνθρωποι αυτοί είνε πρόσωπα του λαού και όμως φιλοσοφούν σα μαθητές του Έγγελου, έχουν Έλληνικά όνόματα, και όμως φαίνονται σα να ήρθαν τώρα δά από τις Ρούσικες στέπες, ή από κανένα Σκανταναιικό φιάρδ. Οι ήρωες του Έλληνικού διηγήματος αγωνίζονται να λύσουν κοινωνικά προβλήματα που δέν υπάρχουν ή παραδέρνουνε μέσα σε μια δάντεια κόλαση που στην πόρτα της άφησαν κάθε έλπίδα. Και όμως οι λόγοι που έγραψαν τα διηγήματα αυτά είνε άνθρωποι εϋθυμοί και χαίρουνται όλα τ' αγαθά του κόσμου που τόσο τ' είχε στερηθεί ο δυστυχισμένος ο Παπαδιαμάντης. Αν δέν είχαμε κι' αυτό το έργο του Σκιαθίτη συγγραφέα, το πλούσιο από χαρά, θα μπορούσε κανείς να στοχαστή πώς ή χώρα τούτη με τους εϋτυχημένους και ίσορροπημένους

άνθρώπους—ή χώρα στην όποιαν «άει δια λαμπρού βαίνομεν αιθέρος»—πήρε μια τέτοια μεταβολή, που γίνηκεν άξαφνα ή κοιλάδα των στεναγμών. Το πιο χαρσποίο διήγημα γράφτηκε από τον πιο δυστυχημένον άνθρωπο. Να μια από τις παραδοξώτερες αντιθέσεις της ζωής. Τα προβλήματα της φοβερης αυτής Σφίγγας δέν έχουν τελειωμό.

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

ΡΩΜΑΝΤΙΚΟ

Του συγγραφέα των «Ρωμαντικών»

Κάποιο παλιό τραγούδι θα σου πω κάποιον παλιό τραγούδι ξεχασμένο άπ τον παλιό ρωμαντικό καιρό. —πάνου στους πόθους της αγάπης λαξεμένο.

Δε νοσταλγείς και συ ότι παλιό μ' όλο το μίσος πούχεις μέσα σου κρυμμένο; —Κάποιο παλιό τραγούδι θα σου πω παρήμερ' άπ τους χρόνους άφισμένο.

Μα ότι κι άν κρύβεται μέσα στα στήθεια, πόθος, αγάπη, νευοικότητα, ήδονή, όλα ξεχνιούνται, γαί, μα την αλήθεια,

γιατί ακούγεται βαθυά κάποια φωνή —δαίμονας τάχα νάν ή άγγελούδι; — που αντίλαλει ότι παλιό παλιό τραγούδι.

ΝΙΚΟΣ ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΣΟΝΝΕΤΑ ΤΗΣ ΠΕΘΑΜΜΕΝΗΣ ΝΙΟΤΗΣ»

IV:

Σε απόμονο ένα Πέλαο άς γήρω άντάμα Στῆς Αφροκόρης τα γυμνά τα στήθη, Και άς μοιάσει το φιλι μου σαν το κλάμα Δυο αγαπημένων, άφαντων σε βύθη.

Σε βύθη χωρισμοϋ, που ήπια το νάμα Γλυκό όσο της Γιαγιάς το παραμύθι, Πριν να τελειώσει τ' όμορφο το δράμα, Στα χείλη του έγγονου που αναγεννήθη.

Στο απόμονο το Πέλαο άντάμ' άς γήρω, Και νάνα το χορμί Της ή βαρκούλα, Χωρίς, Ψυχή μου, εκεί νανεμοδείρω Το άστίνιο Σου φτερό: Η νέα Γαλήνη Θα περιζώνει αιώνια την Παιδούλα...

Λέω θαρμενίζεις στῆς χαρῶς την κλίνη.

Σπέτες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο Καβάφης

Έπειδή τώρα τελευταία βλέπω να γίνεται πολύς λόγος στα διάφορα Αθηνοϊκά περιοδικά για τον Αλεξανρινό μας ποιητή Καβάφη και γενικά για την έδω φιλολογία μας και επειδή γνωρίζοντας από καιρό τον κ. Βρισμιτζάκη φοβούμαι πως όχι μόνο δέν έδωσε σαφή ιδέα για το έργο του ποιητή αλλά τουναντίον άδικα τον έβλαψε και επειδή, με λύπη μου, παρετήρησα άκόμη πως πολλοί δέν έχουν καν διαβάσει τα έργα του κ' έτσι δέν είναι σε θέση να κρίνουν αν όσα λέγονται είναι σωστό, γι' αυτές όλες τις αιτίες άπεφάσισα λοιπόν να γράψω μερικές γραμμές έχοντας ύπ' όψι μου πόσο ε διαφέρει ο «Βωμός» για κάθε πνευματική κίνηση του έξω Έλλη ισμοϋ, κι ή με την έλπίδα πως στο μέλλον θα πάσουν πιά οι άνοητες όσο κι' άδικα πολυήτες επιθεσεις εναντίον ενός εκ των μεγαλύτερων μας ποιητών.

Στον κ. Βρισμιτζάκη δέν άπαντώ σ' ό τι έγραψε γνωρίζοντας πολύ καλά το χαρακτήρα είμαι σχεδόν βέβαιος πως έπειτα από λίγο καιρό θα μάς πει άκριβώς τ' αντίθετα άπ' ό τι λέγει σήμερα δεδομένου πω ρυθμίζει το πνεύμα του και τες κρίσεις του σύμφωνα με το τελευταίο βιβλίο που έχει διβίσει. Γιατί λοιπόν ν' ασχολούμεθα άδικως;

Όμολογώ όμως ότι λέγοντας αυτά λησπύμαι για' όλοι ξερούμε επίσης πόση αγάπη δείχνει στη φιλολογία μας και πόσο κοπάζει.

Όσο για το άστείο σημείωμά του πάνω στην Αιγυπτιακή φιλολογία άς του υπενθυμίσουμε του κυρίου αυτού, πως αναφέρου-τας μερικούς νέους που δέν έχουν παρουσιάσει άκόμη έργοσσία Ικανοποιητική, χάρια άπ' τον ποιητή Μαλινο. (που για την αλήθεια ά. αναφέρουμε πως δέν είναι Απουάνας) ξεχνά, θεληματικώς βέβαια, άλλους που χρόνια τώρα και με ζή ο εργάστηκαν για την πνευματική αναγέννηση του τόπου μας σαν τον Σκληρό, τον Δέλλα, τον Ζαχαριάδη, το ποιητή Κωνσταντινίδη, τον Πικπά, τον Αποτιλόπουλο και που προετοίμασαν τον δρόμο που ερχόμαστε τώρα μεις οι νέοι να καταλάβουμε. Υποθετω λοιπόν πως αυτούς προ πάντων πρέπει να εκτιμούμε και να σεβώμαστε, άφου έχουν κί-λας παρουσιάσει έργασσία άρκετά Ικανοποιητική.

Άς άφήσουμε όμως τον κ. Βρισμιτζάκη που κατό βάθος, δέν είναι κακό στοιχείο, κι' άς πούμε διό λ' έχει για τον άηδῆ κ. Αηδονίδη, του αυνεογάτη του «Νουμά»(!) Γιατί άς μάθει μια για πάντα ο σαχλός αυτός σατυριστής πως ο Καβάφης δέν έχει άπολύτως καμιά σχέση με τους Απουάνας κι' άς κάνει κάτι άλλο καλλίτερο παρά να γράφει' άς δι βάσει ά είως τα ποιήματα του Κ. Βάφη (ά είναι σε θέση) γιατί τότε είμαι βέβαιος πως θα καταλάβει κι' ο ίδιος το ποιόν των στίχων του ό πως είμαι βέβαιος επί-σης πως την τελευταία στροφή του:

«Και τώρα εις τον τοίχο
τον καύκαλο χτυπώ
για τα καμώματά μου
που ντρέπομαι να πώ»

θα την αγαπήσει πάρα πολύ γιατί θα την αισθάνεται βλέποντας την ίδια του εικόνα.

Ντροπή κ. Αηδονίδη! γιατί μάθετε πως χρειάζεται μια κά ποια τιμιότης και εϋσυνειδησία στην τέχνη αν θέλουμε και μεί-ν' αναιβοϋμε σε ύψηλότερα έπίπεδα και σεις κάθε άλλο κάνετε, παρά να συντείνετε σε τοϋτο.

Άς έρθουμε όμως, τέλος, σε ζήτημα πιο φιλολογικό που μάς ενδιαφέρει και πολύ περισσότερο κι' άς ασχοληθούμε με ό,τι γρά-φει το καλό περιοδικό «Πυρός». Έκει με τα σ' ένα σημείωμα «ο Καβάφης κι' οι Απουάνοι» με έκπληξη είπαμε να ρωτά τους Α-πουάνας «που θέλουμε να ζήντε πάντοτε στη Φατολουσμένο Μιδι και να χαίρουνται τη ζωή και τον ήλιο τως δικαιολογούνε την τόση τους αγάπη στη σκοτεινή και άθρογαφική κάπως ποίηση του Κ. Καβάφη ενώ αντίθετα ερχονται να γευτήσουν την ταφολα-τρεία και το μυστικισμό στα Γραμματα και να σβύσουν με τη νέα

τους ζωογόνα πνοή το τρεμουλιάρικο και άμφίβολο φως των κεριών».

Καταλαβαίνουμε όμως τί συμβαίνει' επειδή ο Καβάφης δέν έχει εκδόσει τομο των ποιημάτων του είναι δύσκολο να γνωρί-ζει κανείς όλο το έργο του κι' αν θελήσει ποτέ να τον κρίνει θα το κάμη από μερικά ποιήματα που συναντά σπαρμένα μέσα στα περιοδικά Πράγμα που τον βλάπτει πολύ. Μας άρέσει να δίνουμε αυτήν την εξήγηση ή μάλλον την πρόφαση για να δικαιολογήσουμε τα λάθη που κάμνει ο Πυρός; όταν λέγει πως ή ποίηση του Κα-βάφη είναι σκοτεινή. Κάθε άλλο όμως!

Ο Καβάφης είναι ο έραστής της νιότης, ο γεμάτος δύναμη και ζωή, που δέν εκράτησε τον εαυτό του, ούτε φοβήθηκε τες κα-ταχοήσεις και που σκορπά χαρά και μέτρο στην μνήμη των όρων που ήρθε και που κράτησε την ήδονή ως την ή'ελε (Ηδονή)

Ο Καβάφης είνε κείνος που ειλικρινά μάς ειπε πως ή όρασίς μου είναι γεμάτη άπ' την όμορφιά με το να έχει πολύ άτενίσει:

«Γραμμές σώματος. Κόκκινα χείλα. Μέλη ήδονικά. Μαλλιά από άγάλματα έλληνικά παρμένα πάντα έμορφα, κι' άχτένιστα σαν είναι, και πέφτουν, λίγο, επάνω στ' άσπρα μέτωπα» (Έτσι Πολύ Ατένισα)

Είναι ο ίδιος που κάμνει τον Μυρτία να λέγει:

«Το σώμα μου στές ήδονες θα δώσω στές άπολαύσεις τες όνειρεμένες στές τολημρότερες έρωτικές επιθυμίες στέ λάγνες του αίματός μου όρμες» (Μυρτίας)

Είναι αυτός πάλι, που έπειτα από χρόνια όταν πιά γέροντας «έξηνητλημένος και κυρτός, σακατεμένος από τα χρόνια κι' από κα-ταγρήσεις» θυμάται το ταπεινό, το λυϊκό κρεβάτι που είχε χαρεί το νέο του σώμα, λέγει:

«είχα το σώμα του έρωτος, είχα τα χείλη τα ήδονικά και ρόδινα της μέθης τα ρόδινα μιας τέτοιας μέθης που και τώρα που γράφω, έπειτ' από τόσα χρόνια!, μες στο μονήρες σπίτι μου, μεθώ ξανά.»

Πως μπορούμε λοιπόν να πούμε πως ο Καβάφης είναι σκοτει-νός όταν συναντούμε τέτοιους λαμπρούς και ζωντανούς στίχους, και να τον χαρακτηρίσουμε μυστικιστή αυτόν, που σα νέος γεμά-τος ζωή, ήπια άπ' τα «δυνατά κρασιά καθώς που πείνουν οι άν-δραιοι της ήδονῆ». Και δέν κάμνουμε άρα γε λάθος μεγάλο όταν κατακρινουμε ένα ποιητή γιατί μερικά άπ' τα ποιήματά του δέν μάς συγκινούν, κι' αυτά πάρα πολύ λιγιστά!

Κατακρινουν επίσης τον Καβάφη για την ταφολατρεία του. Μα εσκέφτηκαν αυτοί που μιλοϋνε έτσι; Άς μάθουν λοιπόν πως ή ταφολατρεία του δέν έχει καμιά σχέση με τον Χριστιανισμό ή με τους συνηθισμένους στίχους νεανίσκων blasés που προσπαθούν να συγκινήσουν τες αγαπητικές των. Ο Καβάφης άκριβώς επειδή είναι ήδονικός ποιητής δηλαδή ποιητής της ζωής, αγαπά την Έλ-ληνιστική περίοδο που καταργώντας μάταια ήδονικά ένα μόνο είχε, το να ζήσει κανείς σύμφωνα με τες αισθήσεις του και με την δια-νοητικότητά του. Και τί άλλο κάμνει ο Καβάφης γράφοντας ποιή-ματα αναφερόμενα σε τάφους, έκείνης της εποχής, της γεμάτης μέθη, παρά να επισφραγίζει και εκεί άκόμη τον ζωντανό εθνικισ-μό των Αλεξανρινών; Και δέν νομίζετε πως σκαλίζοντας, πάνω στα μάρμαρα που σκεπάζουν, την ζωντανή άκόμη ψυχή τους, μάς την παρουσιάζει έτσι με πιο δύναμη και φιλοσοφικότερα;

Δε θέλω να έκταθώ και πολύ άλλ' όμως είμαι βέβαιος πως με μια προσεχτική ματιά γύρω άπ' το έργο του ποιητή θα ήθετε πόσο μάς Ικανοποιεί αυτός που εξήγησε άπ' τους καλλιτέχνες να ξεετά-ζουν την ήδονή σαν Τέχνη, κι' άπ' τους νεους, με το ζεστό τους σώμα, ν' άφθεούν σ' αυτήν.

Είναι καιρός πιά να του δώσουμε τη θέση που του άρμόζει. *Αλεξάντρια 5)2)19

ΠΟΛΥΣ ΜΟΛΙΝΟΣ

Οι Ἀπουάνοι καὶ ὁ Καβάφης

Εἶναι ἀξιοσημείωτο πῶς τὸν κ. Καβάφην δὲν τὸν ἀκολουθοῦνε πιά στὴν Αἴγυπτο παρὰ μερικά μαθητοῦδια τῆς χθές, σημερινὰ φουσκωμένα ἀσκιά τῆς φιλολογίας, ποῦ ὑπνωτισμένα ἀπὸ τὴν λέξιν ἡδονή, τῆς ὁποίας ὁ κ. Καβάφης τώρα τελευταῖα ἐγένινε ὁ θιασώτης, βλέπουν σ' αὐτὴν τὸ χρυσὸ κλειδί ποῦ θὰ τοῦς ἀνοίξει αὐριο τὴ κλειστή πόρτα τοῦ Ναοῦ τῆς Τέχνης.

Πέραν ὅμως ἀπὸ τὸν ἐγωϊστικὸ καὶ στεῖρο ἡδονισμὸ ὑπάρχει ἡ Γύρσις τῆς Χαρῆς τῆς ζωῆς. Ἐννοῶ, τὴ χαρὰ τοῦ ἀνθρώπου ποῦ βγαίνει στὸν ἥλιο, ὅπως παλαίψη τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀλήθειας, ἀντὶ νὰ ζητῇ νὰ μετρή μὲ τὸ σταγονόμετρο κάτω ἀπὸ τὸ τρομουλιρικό φῶς κεριῶν, τὲς στιγμὲς ἐκείνες «ποῦ γνόρισσε καὶ κράτησε τὴν ἡδονὴ ὡς ἤθελε». Ὅταν, καθὼς εἶπεν ὁ μεγάλο ποιητής,

la vie est la-bas, violente et féconde, qui mord à galop, tous les grands chemins du monde

τί σημασίαν ἔχει ἡ ἀνάμνησις τῆ; ἡδονῆς; Τί ἀηδὴς ὁ μουσικισμὸς ποῦ γενιέται ἀπ' τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἡδονῆς, ποῦ μὲ μέσα ἀληθινὰ ἐπαναφέρουμε στὴ φαντασία μας καὶ πόσον ἡχοῦν ἀσχημα σ' αὐτὰ ἐκείνου ποῦ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ μεγάλα προβλήματα τῆ; ἐπιστήμης, ἢ ἐγώπαθες ἐπιφωνήσεις «χορὰ καὶ μῦρον» μὲ τὲς ὁποίους, ὁ καλὸς ποιητῆς ἀλλὰ ἀτέλης φιλόσοφος κ. Καβάφης, γιορτάζει τέτοιον εἶδος ἀναμνήσεις, ἀδιαφορῶντας ὁλόκληρα γιὰ ὅλη τὴ πλατυὰ ὑπαρξε γύρω του.

Ἡ ἀντίδρασις στὴ ποίηση τοῦ κ. Καβάφης—ἢ ἀντίδρασις(1) σ' ἐκεῖνο ποῦ ἡ ποίησις οὕτῃ ἔχει τὸ στενὸ, τὸ ρουτινιακό, τὸ ἀντιζωϊκόν, τὸ στεῖρον, ἀρχίζει μὲ τὴ βλάστηση μιᾶς νέας ποίησης, «ζεστή; ζουμερή;», ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε μουσικισμὸ, λάτρι-σας τῆ; ζωῆς καὶ τῆ; φύσης. τῆ; ἀπουάνικης ποίησης, ποῦ στὴ προσπάθειά τῆς εἶνε μεγάλαι ἀναλογίαι μ' ἐκείνες ἐνός Walt Whitman καὶ ἐνός Verhaeren

Ὁ Νίκος Σαντορινιὸς ἐνός ἀπὸ τοὺς ποιητὰς τῆς νέας σχολῆς, μᾶς ἐκδηλώνεται ἀμέσως ὡς ἐνας ποιητῆς ἀνατολῆς, καὶ ὄχι πλέον ὡς crépusculaire, ὡς décadent, ὡς ἀλεξανδρινίζων καὶ βυζαντιζών :

Ἀνατολή, μοῦ ἀνοίξες, τὰ μάτια ποῦ ἔμεναν κλειστά,
Μοῦ γέννησις αἰσθήματα ποῦ ἔμεναν κρυμμένα,
Μοῦ σύντριψεις τὰ εἰδῶλα ποῦ λάτρευα πιστὰ,
Κι' ἀλύπητα τὰ βλέπω μπρὸς μου θεωρισμένα
(Ἀναστασις)

Στὸ Σαντορινιὸ δὲν θὰ βρῆτε τὸν ἡδυπαθῆ γέρο, ποῦ «μὲς στὸ μονήρες σπῆϊ τέ μου μεθὰ ξενᾶ» μὲ τὴν ἀνάμνησιν μιᾶς ἡδονῆς, ἀλλὰ τὸν ἀληθῆ τοῦ μεγάλου δρόμου, ποῦ τὸν φαντοζομαί ψηλο, μὲ μεγάλα μυαλιὰ καὶ μισόκλειστα τὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀντιλία :

Ἀπ' τὲς χαρὲς τῆς ζωῆς ἀποδιωγμένος
κι' ἀπ' τὴν ἀγάπῃ ποῦ κανεὶς δὲν τοῦ χαρίζει
στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὸν κόσμῳ ξένος
στοὺς κάμπους πάντα μόνος του γυρίζει.

(Ἀλήτης).

Ὁ Νίκος Σαντορινιὸς δὲν κλίνει τὰ παράθυρα τῆς κάμαρας του, ὅπως «μη δὴ πράγματα καὶ φρίξη» ἀλλὰ τοῦ μᾶ ν' ἀντικρούσῃ τὴ πραγματικότητα :

Ὡστὰν τὸ κῦμα ποῦ χτυπᾶ μὲ λύσσα πᾶ στὸ βράχο
Ὁ λόγος μου θὰ ἤθελα νὰ ἦτανε γιὰ πάντα
γιὰ νὰ χτυπᾶι τὴν ψευτιά καὶ τὴν ὑποκρισία,
ἀκράτητος, ἀλύγιτος, μὲ πλούσια λογική.

(Σεδιάλυμα)

Ἡ μεγαλειότερη ἔλλειψη τῆς ποίησης τοῦ κ. Καβάφης προερέχεται ἀπ' τὴν ἀδυναμία του νὰ αἰσθανθῇ τὴν φύσιν.

Νά, τώρα, τὰ αἰσθήματα τοῦ Σαντορινιὸς πρὸς τὴ φύση :

(1) Τὰ Γράμματα ἐχτύπησαν ἐπανειλημμένως τὸν κ. Καβάφην, ἀλλὰ διὰ λόγους προσωπικῆς ἐμπάθειας καὶ ὄχι ἰδεολογικούς.

Κοντὰ σου δὲ θιωθῶ ἀπὸ φόβο στὴν ἀλήθεια,
μῆτε γιὰτὶ ἀηδίοσα τῆς πόλης τῆ ζωῆ.
Ὁ πόνος δὲν ἐξώλιασε σ' ἀντριμία μου τὰ στήθια
θέλω ν' ἀκούσα τῶν δεινρῶν τὴν ἀγρια βόή.

(Νοσταλγία)

Μὲ τ' ἀγνωστο ὁ τράβηξε τὴ πόλη,
σὲ θάμπωσαν πολλὰ τὰ μεγαλεῖα,
γύρισε στὶς ἀκρογιαλιές σου πάλι
γιὰ νὰ ξαναύρησι τὴ πρώτη σου ἡσυχία.

(Ἀδυναμία)

Καὶ οἱ ἕπτεροι στίχοι :

Σκῆψε στὸ γραφτό σου, φύγε σὰν τρελλὸς
καὶ σῦρε ναύρης τὸ κόσμῳ τὸ δικό σου.

Ἡ στεῖρα καὶ ξερὴ εἰρωνία δὲν ἄγγιξε τὴν ἀνδρικήν ψυχὴ τοῦ Σαντορινιὸς. Ὁ ἐνθουσιασμὸς του γιὰ τὴ ζωῆ εἶναι ἀκράτητος :

Κι' ὅταν τὰ πράγματα μπορέσης καὶ τὰ δῆς ἀπὸ ψηλά,
Παρηγόρησε ἀδίαντους καὶ δῶσέ τοὺς ἐλπίδες
ἀτέλειωτα ἄφισι τῆ ψυχῆ σου νὰ μιλᾶ
καὶ μὲ τῆ φλόγα τῆς νὰ λυώσῃ κι' ἄλλων ἀλυσσιδῆς

(Θράμβος)

Τὸ λέγω ἔχω τῆ δύναμη καὶ θέληση νὰ ζήσω.
Τοὺς μορφασμοὺς σας ἀνθρώποι, πᾶ τα περιφρονῶ,
τις ἀηδίες ἤρθα δῶ, στὸν κόσμῳ γιὰ νὰ σβύσω
κι' ἂν δὲν μπορέσω, τί μ' αὐτό; μονάχος θὰ πονῶ.

(Χιρισμένο στὴν Ἄπουα φερύξ).

Μέσα ἀπὸ τὸ Σαντορινιὸ μιλᾶ ἡ ποίησις αὐτῆ τόσον ἡ σκέψις του ὅσον καὶ οἱ στίχοι του ἔχουν μιὰ μουσικότητα κάπως πρωτόγενη. Ὁ Σαντορινιὸς εἶναι ποιητῆς τῆς ἀνατολῆς, ἐπαναλαμβάνων. Εἶναι ἡ ζωῆ πεῦ μὲ τὸ πρῶτο κάλασμα τῆς σιγαντῆ τῆ σκέψις.

Γιὰ τὴν ὥρα, ἡ ποίησις τοῦ Νίκου Σαντορινιὸς ἀπομένει ἡ καλύτερη προσπάθεια τῶν Ἀπουάνων.

«Μαζι μὲ τὴν ἀρρώστεια»

Ὁμολογῶ, πῶς ἕνα ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Δημοσθένη Βουτυρᾶ ποῦ μὲ ἐξέπληξαν τὸ περισσότερο—θέλω νὰ πῶ, μοῦ ἔκανεν ἐντύπωσιν, γιὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ βεβαιότητα τῆς παρατηρήσεως εἶναι τὸ «Μαζι μὲ τὴν ἀρρώστεια». «Ἀπὸ τὴν ἡμέρα, μᾶς λέγει ὁ μεγάλος διηγηματογράφος περὶ τοῦ ἥρωός του, ποῦ σηκόθηκε, ἢ ποῦ ἐγένετο καλά, αἰσθανόταν κατὰ ψυχρὸ στὴ σκέψις τῆς Πόλης. Δὲν τὴν ἐβλεπε πιά ὅπως πρίν, καὶ δὲν συγκινιότανε στὸ ὄνομά τῆς. Ὅταν μάλιστα, ἀκουγε, τοὺς γονεῖς του καὶ τὴν ἀδελφὴ του νὰ λένε γι' αὐτῆ, στενοχωριόταν, τὴ ἔκανε κακό, τὸν πείροξε.

Αἰσθινοῦταν πῶς πιά δὲν τὴν ἄγαποῦσε πῶς ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἐνοιώσε καλά τὸ ἑαυτοῦ του, ἢ λατρεῖα, ποῦ τῆς εἶχε δὲν ὑπῆρχε πιά, σάν ἡ ἀγάπη του νᾶχε φύγει μαζι μὲ τὴν ἀρρώστεια ἢ ἡ ἀρρώστεια ποῦ τὸν εἶχε κυλίσει σὶδ κρεβάτι καὶ τὸν ἔκανε νὰ κινδυνέψαι, νᾶταν αὐτῆ ἡ ἀγάπη του».

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ τελειώνει τὸ διήγημα.

Ὁ Βουτυρᾶς μᾶς διαχνεῖ ἐδῶ τὸν πόνον (τὴν ἀρρώστεια) νὰ λυτρῶνε ἀπὸ τὸν ἐρωτά, καθὼς παλιν τὸν ἐρωτά νὰ γίνεταί αἰτία τῆς ἀρρώστειας.

Ἐρωτᾶ λοιπὸν κανεὶς: Μήπως ὁ ἀνθρώπος, ἀναζητεῖ τὸν ἐρωτά ὡς μίαν ἀνακούφισιν στὴν μονοτονίαν τῆς ζωῆς του, ἢ καλύτερα ὡς ἕνα πείραμα ποῦ θὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ, πὶδ βαθυᾶ, τὴν ζωὴν; Ζητᾶ δηλ. ἀπὸ τὸν ἐρωτά, τὴν ζωὴν αὐτῆν, τὸ κλειδί τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του; Ὅταν δὲ ὁ ἐρωτός τοῦ βγῆ σὲ κακό, ὅταν τοῦ χαρίσῃ τὸν πόνον, τὴν ἀρρώστειαν, εὐρίσκει τότε, ὅτι τὸ οὐσιωδέστερον ἐγενε; Ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ ἐρωτός ἐξεπληρώθηκε, ὅτι τὸ πείραμα ἐγενε, ὅτι ἀπ' οὐ ἦσθανθηκε, ἐξῆσε, μερικῆς στιγμῆς ἐδοκίμασε μερικὰ αἰσθήματα, ἐσοκίμασθη τέλος, τὸ πρόσωπο πλέον μὲνει ἀδιάφορον, δὲν εἶναι αὐτὸ ποῦ ἐνδιαφέρει, ἢ θυσία δὲν ἐγενε γι' αὐτό, ἀλλὰ γιὰ τὴν ζωὴν αὐτῆν,

Ὁ “ΒΩΜΟΣ,, ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ:

Στὴν Ἀθῆνα στὰ κεντρικὰ κίβσκια καὶ στὰ βιβλιοπωλεῖα, Βασιλείου, Χαλιθέρου, Ἐλευθερουδάκη, Κουκλάρα (ὅπου βρίσκεται κι' ὅλη ἡ περασμένη σειρά τῶν φύλλων).

Στὸν Πειραιᾶ στὸ βιβλιοπωλεῖο Ἡλιάδης καὶ Σόμου—ἀντίκρυ Δημοτ. Θεάτρο.

Στὴν Ἀλεξάνδρεια στὸ βιβλιοπωλεῖον Νταφότη (Rue Mosquée Attarine.)

Στὸ Κάιρο στὰ γραφεῖα τοῦ «Φοῖνικα» καὶ στὰ βιβλιοπωλεῖα Λιθαδὰ καὶ Κούτσικα (ὁδὸς Κάμελ) καὶ Ι. Μποῦκα (ὁδὸς Μπαδάκη).

Στὴ Θεσσαλονίκη στὰ βιβλιοπωλεῖα Τριανταφύλλου (ὁδὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης) καὶ Καστρινάκη Γεωργαντὰ (ὁδὸς Βενιζέλου).

Στὴ Δάρισα στὸ βιβλιοπωλεῖο Δημητρακοπούλου.

Στὰς Καλάμας στὸ βιβλιοπωλεῖο Λυμπεροπούλου.

ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

Στὰ Χανιά στὸ βιβλιοπωλεῖο Φορτσίκη.

Στὸ Ἡράκλειο στὸ βιβλιοπωλεῖο Ν. Ἀλικιώτη.

Στὴ Κύπρο στὴ Λεμεσό, στὸ βιβλιοπωλεῖο Τορναρίτη.

Στις ἐπαρχίες γενικὰ πουλιέται ἀπ' τὸ παλιὸ πρακτορεῖο τῶν ἐφημερίδων. Ἀντιπροσωπεύεται στὸ ἐξωτερικὸ ἀπ' τὰ παραπάνω βιβλιοπωλεῖα στὰ ὅποια γράφονται καὶ συνδρομητές.

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

Ἡ ΔΕΥΤΕΡΑ κλήρωσις τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος, θὰ γίνη τὴν Κυριακῆν 28 Ἀπριλίου (11 Μαΐου) 1919.

Σύνολον κερδῶν δραχμ. 200,000
Μέγα κέρδος » 80,000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Α'. ΕΞΑΜΗΝΙΑ

(Ὁκτώβρης 1918—Μάρτης 1919)

ΤΕΛΛΟΥ ΑΓΡΑ. Πλειάδες. (Τὸ τέταρτο βιβλίον) Σελ. 4.
Τ' ἄσπρα λουλούδια (ποίημα) σελ. 41. Γρ. Σεροπούλου.
«Τὸ Μυστικὸν τῆς Κοντέσσας Βαλέραιναις (κρ. σημ.) σελ. 51. Φωτιῆς στὴ στάνη (ποίημα) σελ. 101.
Α. ΑΝΔΡΕΓΕΦ. Ὁ Πέτκα (Μετάφρασις Νίκου Κοκόλη) σελ. 9, 10, 25, 26, 27.
ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΑΡΙΟΣΤΟΥ. Σονέττο (Μετάφρ. Γερσ. Σπαταλά) σελ. 76.
Κ. ΒΑΡΝΑΛΗ. Σὲ μιὲ καλλιτέχνισσᾶ Ι, ΙΙ (ποίημα) σελ. 17, 57.
CHARLES BAUDELAIRE. Ἀπὸ τὸ «Fleurs du Mal»

A. Γ.

ΣΤΑΛΛΟ ΦΥΛΛΟ

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο ποῦ ἀρχίζει ἡ δεύτερη ἑξαμηνία, θὰ δημοσιεύσουμε τὴν διάλεξιν τῆς Κυρίας Δημητρακοπούλου γιὰ τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν διανόσησιν καὶ θάρξιςουμε τὸ διήγημα τοῦ Νίκου Νικολαΐδης «Οἱ ἄθλιοι» καθὼς κι' ἕνα ἕμορφο διήγημα τοῦ Νορβηγικοῦ συγγραφέα τοῦ «Βιβλίου τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ» Γούσταφ ἀφ Γκίγερσταμ, «Χινιά» ποῦ μετάφρασε ἀπ' τὰ γερμανικὰ ὁ κ. Ἀντώνης Γιαλούρης (Ἀκροθαλασσίτης).

- (Μετ. Δημ. Παπανικολάου) σελ. 86, 87.
ΒΕΛΜΟΥ. Γιά τὸ Μανώλη Μαγκάκη σελ. 76.
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΤΥΡΑ. Σταύρωσον, Σταύρωσον! σελ. 1, 2, 3. Τὸ Μαγαζὶ τοῦ Τσιγκούνη σελ. 17, 18, 19, 20, 29, 30, 31, 32. Αὐτοὶ εἶν' οἱ ἄνθρωποι σελ. 53, 54, 55, 56, 57, 65, 66, 67, 68, 69, 83, 84, 85.
Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗ. Δημοσθένης Βουτυρᾶς (Κριτικὸ σημ.) σελ. 14. Κ. Π. Καβάφης (Κριτικὸ σημ.) σελ. 28. Σημείωσις γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Καβάφη σελ. 37, 38. Δυὸ ρεύματα μέσα στὸ Χριστιανισμὸ (μελέτη) σελ. 49, 50. Ἑλληνο—Αἰγυπτιακὴ φιλολογία σελ. 51, 52. Ἀναγέννηση.—René Lote σελ. 63. Ἀπὸ «Τὰ τραγούδια τοῦ Φελλάχου» σελ. 89. Οἱ Ἐπιστημονικοὶ συγγραφεῖς σελ. 95, 96. Οἱ Ἀπουάνοι καὶ ὁ Καβάφης σελ. 122. Μαζὶ μὲ τὴν ἀρώστεια σελ. 122, 123.
ROBERT BURNS. Μακρυὰ σου, Ἐλίζα! (Μεταφ. Ἀργυρίου) σελ. 3. Πέρασε πάει ἡ χειμωνιά (Μετ. Νίκου Νικολαΐδη) σελ. 99.
ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΗ. Ἐμμανουὴλ Μαγκάκης. (ποίημα) σελ. 109.
MARY — JANE CÉRE. Ἀνάμνηση (Μεταφ. Γεωργ. Πράτσικα) σελ. 103.
ΣΤΕΦΑΝΙΑΣ ΔΑΦΝΗ. Ἡ πεθαμένη μὲ τ' ἀνοικτὰ μάτια σελ. 105.
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΑΦΝΗ. Τὸ χιούμορ τοῦ Παπαδιαμάντη σελ. 81, 82, 100, 101, 118, 119, 120.
ΧΡ. ΕΣΠΕΡΑ. Πιστέλ (ποίημα) σελ. 94. Τὸ βιολί (διήγημα) σελ. 104.
ΕΥΡΙΠΠΗ. Ἰππολύτου προσευχὴ πρὸς τὴν Ἄρτεμη (Μεταφ. Μ. Μηλιάδη) σελ. 48.
HAUPTMANN. Ἑλληνικὴ ἀνοιξη (Μεταφ. Curt Roepner) σελ. 47.
HEINE. Ἀπὸ τὰ τραγούδια του. (Μεταφ. Νίκου Ἀτρεΐδη) σελ. 7.
ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ. Εἰδύλλια XXVII (Μεταφρ. Τελ. Ἄγρα) σελ. 70, 71.
ΓΙΑΝΝΗ ΙΒΡΑΚΗ. Ὁ Περῆς σελ. 44, 45. Μιά περιπέτεια σελ. 107, 108, 109.
HENRIK IBSEN. Ὁ χορὸς τῶν νεκρῶν (Μεταφρ. Γ. Μπούρλου) σελ. 6.
Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ. Πρέσβεις ἀπ' τὴν Ἀλεξάνδρεια.—Αἰμιλιανὸς Μονάη Ἀλεξανδρεὺς.—Ἀπ' τίς ἐννιά. σελ. 89. Τὸ Διπλανὸ τραπέζι.—Κάτω ἀπ' τὸ σπίτι σελ. 119.
ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ. Γιά τὸν Κ. Π. Καβάφη (Κριτικὴ) σελ. 37. Ἐξαγιτισμὸς (Σοννέτιο) σελ. 47. Μικρασμὸς (Σοννέτιο) σελ. 94.
Δ. ΚΟΥΚΚΟΥΛΑ. Κρυὰ τῆς νύχτας (ποίημα) σελ. 113.
ΜΑΝΩΛΗ ΜΑΓΚΑΚΗ Ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἔργο του σελ. 29.
ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ. «Διάλογοι» (Πόνος, Μετάνοια, Ὁμορφιά) σελ. 22. «Διάλογοι» Ἀφροδίτη σελ. 33. «Διάλογοι» (Ρώτημα, Ἀνάμνηση, Hamlet, Ρυάκι, Forme) σελ. 92.
ΠΟΛΥ ΜΟΔΙΝΟΥ. Ὁ Καβάφης (φιολ. σημ.) σελ. 121.
ΒΕΤΣΕΝΤΣΟΥ ΜΟΝΤΗ. Στὸ θάνατο (Μεταφ. Γερσ. Σπαταλά) σελ. 109.
JEAN MOREAS. Ἀπὸ τῆς «Stances» (Μεταφ. Τέλλου Ἄγρα) σελ. 22. Ἄστρο λαμπρὸ (Μετ. Δ. Παπανικολάου) σελ. 47. Ἀλκίνοος καὶ Ροδόπη (μετ. Τ. Α.) σελ. 115.
ΣΠΥΡΟΥ ΜΟΣΧΟΥ. Ἀνθούλα (Διήγημα) σελ. 20, 21, 22. Παραμυθία (Ποίημα) σελ. 69. Οἱ Ρωμαντικοὶ (Διήγημα) σελ. 90, 91, 92. Ἡ «Διάπλασις τῶν Παίδων» καὶ ἡ δημοτικὴ (φιλ. σημ.) σελ. 64.
Π. ΜΠΑΤΙΣΤΑΤΟΥ. Οἱ γάμοι τῆς Ἀννούλας σελ. 12, 13. Χειμωνιάτικο Δελτινὸ σελ. 46.
ΝΙΚΟΥ ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ. Τύχη σελ. 5. Μοντέρνα. Δίχως συγκίνηση—Αὐγουστος ἦταν—Ὁρα νευρικότητας
—Δογάκιζ—Κλεμένο φίλημα (ποίηματα) σελ. 23. Ὁ καινούργιος «Νομάς» (Κριτικὸ Σημείωμα) σελ. 63, 64. Γραμμένο σὺν προμαντέματα τῆς ἀνοιξης, σὰν ὕμνος γι' αὐτὴν—Ἀνὰ—Στεργετοράγουδο (ποίηματα) σελ. 102.
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΞΕΝΟΠΟΛΕΟΥ. Ἡ Αἰσθητικὴ σελ. 24, 25, 35, 36, 37, 50, 51.
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ. Τὸ καράβι—Πέρασε σελ. 48.
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ. Τὸ εἰκόνημα σελ. 1. Παραλειπόμενα τῆς «Ἠγησῶς» σελ. 53.
ΑΔ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ. Νὰ ξαναζήσουμε! σελ. 58, 59, 60, 61. Στὸ σπίτι σελ. 33, 34, 35. Γιά κάποιον διήγημα (φιολ. σημ.) σελ. 38. Ἡ Συντροφικὴ σελ. 98, 99.
Κ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΦΙΛΟΥ. Τὸ πρῶτο θέρισμα (ποίηματα) σελ. 12. Jean Moréas (Κριτικὸ Σημείωμα) σελ. 27, 28. Φθινόπωρο (ποίημα) σελ. 61.
ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΗ. Τὸ παλάτι τῆς δικαιοσύνης σελ. 41, 42, 43.
Γ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ. Κατὰ τὸ: La chanson des marins hâlés τοῦ Paul Fort σελ. 48. Ἀπὸ τὰ «Σοννέτα τῆς πεθαμένης νιότης» σελ. 120.
ΜΙΧ. ΜΕΤΡΙΔΗ. Ἀγρυπνιὴ—Ψεύτρα ἐλπίδα—Πλάση τοῦ νοῦ σελ. 101.
Ε. Α. ΡΟΛ. Στὴ Ζάκυνθο (Μετ. Ν. Χ. Μπουφίδη) σ. 23.
ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ. Τὸ Θέατρο σελ. 81.
ΓΕΩΡΓ. ΠΡΑΤΣΙΚΑ. Πλάτων Ροδοκανάκης (Κριτικὴ) σ. 95.
JOSEPH RIVIERE Edmond Adam (Κριτικὴ) σελ. 96.
ROMAIN ROLLAND. Ζιν-Χριστόφ (Μετ. Γ. Ι. Μπούρλου) σελ. 71, 72, 73.
ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΙΟΥ. Ἐνα τραγούδι σελ. 95. Ἀνοιξη, Πόθος (ποίηματα) σελ. 115.
ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗ. Γιά ἕνα διήγημα τοῦ Δημ. Βουτυρᾶ. σελ. 71. Ἄριστος Καμπάνης (Κριτικὴ) σελ. 161.
W. SHAKESPEAR. Ἀθανασία (Μετ. Ἀργυρίου) σ. 48.
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΣΠΑΤΑΛΑ. «Γυρισμοὶ» (Κριτικὴ) σελ. 61, 62, 63. «Τὸ λὲν τὰ κύματα» (Κριτικὴ) σελ. 76, 77, 78. Μιά ἀπάντησι τοῦ ἴσως δὲ χρειαζότανε σελ. 93, 96. Καθὼς ἀλλάζουν οἱ ἐποχὲς (ποίηματα) σελ. 97. Γιά τὸν ἐντεκασύλλαδο (Μελέτη) σ. 105, 106, 107, 116, 117, 118.
Γ. Θ. ΣΓΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ. Νύχτες (ποίηματα) σελ. 15. Μ. Μαλακάση «Ἀσρόδελοι» (Κριτικὸ σημ.) σελ. 14. Ἐρημολήσι.—Στὴ μνήμη πεθαιμένου ποιητῆ (ποίηματα) σ. 45.
STEVENSON. Τὸ τραγούδι τοῦ κούκου (Μετ. Ν.κ. Νικολαΐδη) σελ. 48.
TENNYSON. Ἡ Βασίλισσα τοῦ Μάη (Μετ. Ν. Γ. Νικολαΐδη) σελ. 5, 6.
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ. Σὸ κι' ἡ Παιρτίδα.—Κάλλιο τὸ φέμμα σελ. 4. Λάμπρος πορφύρας (Κριτικὴ) σελ. 14, 15, 16.
Κ. ΦΑΛΓΑΓΙΤΣ. Τὰ μαῦρα κούτσουρα σελ. 75. Ζωὴ σελ. 87, 88, 89. Τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ Μάντζαρη σελ. 113, 114, 115.
KOSTIS VELMYRAS. «Les Orchidées noires»—Le premier rendez-vous. σελ. 57.
FRANCIS VIELÉ - GRIFFIN. Αὐτὴ τοῦ περνάει (Μετ. Ν. Χ. Μπουφίδη) σελ. 7.
Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ. «Ὁχτάδες». σελ. 87. Γλωσσολογικά σελ. 93, 102, 103.
ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ. Γιά ὅσους προσμένουν τοὺς «Γυρισμοὺς» μου σελ. 58. Πεπρωμένα (σοννέτα) σελ. 85.
Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ. Μικρὰ εἰδύλλια σελ. 69, 81.
ΚΡΙΤΙΚΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ. σελ. 7, 8, 27, 28, 37, 38, 39, 40, 51, 52, 61, 62, 63, 64, 76, 77, 78, 79, 80, 95, 96, 110, 111, 112.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ «ΒΩΜΟ» Σελ. 74, 75.
ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ. Σελ. 109, 110.